

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1921.

Första kammaren.

Nr 7.

Onsdagen den 9 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 52, med förslag till lag angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. samt angående anslag till kontroll å lagens efterlevnad;

nr 54, angående anslag till Fredrika Bremer-förbundets lantushållningsseminarium å Rimforså; och

nr 62, angående utbetalande av visst statslån från egnahemslånefonden till Tingsryds egnahemsförening u. p. a.

Herr *Wickman* anmälde, att han återinfunnit sig vid riksdagen.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Borgmästare *A. Rune*, som i dag blivit av mig undersökt, lider på det vänstra ögat av en akut bindehinnekatarr (conjunctiv. catarrh. acuta) till följd varav han tillsvidare är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, vilket härmed intygas.

Stockholm den 9 februari 1921.

Albin Dalén.
Professor, leg. läkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Ekman, Karl Johan*, för tiden från och med den 10 till och med den 22 innevarande månad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 59, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel m. m.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkande nr 3.

Föredrogs och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 3—9.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.*

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av tullen å kaffe ävensom i anledning därav väckta motioner, dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om skatt å kaffe.

Genom en den 21 januari 1921 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 42, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att besluta,

dels att rubrikerna nr 155 och 156 i gällande tulltaxa skulle från och med den 10 februari 1921 erhålla följande ändrade lydelse:

	Kvantitet för tullberäkningen	Tullsats	
		ronor	öre
Kaffe:			
155 obränt	1 kilogr.	—	80
156 a bränt eller rostat, även malet	1 kilogr.	1	02
b kaffesurrogat, alla slag, utan tillsats av kaffe	1 kilogr.	—	20
<i>A n m. Kaffesurrogat med tillsats av kaffe tullbehandlas såsom kaffe, bränt eller rostat, även malet.</i>			

dels att jämväl sådant vid sagda tidpunkt i riket befintligt kaffe, å Ang. höjning av tullen å kaffe m. m. (Forts.)

dels att § 13 mom. 1 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor skulle i nedan angivna del från och med den 10 februari 1921 erhålla följande ändrade lydelse:

§ 13.

1. Vid utförsel sjöledes från stapelstad av följande, utav utländskt råämne inrikes tillverkade varor beviljas restitutionsvis av tullmedlen:

för 1 kilogram kaffe, bränt eller rostat, icke malet 96 öre,

dels ock att sålunda angivet restitutionsbelopp skulle åtnjutas allenast beträffande exportvara, som tillverkats av sådant obränt kaffe, för vilket enligt av tillverkaren under edlig förpliktelse avgiven försäkran tullavgift blivit erlagd efter den vid nämnda tidpunkt gällande tullsats, samt att restitutionsbeloppet i fråga om exportvara, som framställts av obränt kaffe, för vilket tullavgift guldits efter tidigare tillämplig tullsats, skulle beräknas efter 14,4 öre för kilogram av exportvaran.

Till utskottets behandling hade jämväl överlämnats två i anledning av propositionen nr 42 väckta motioner, nämligen nr 163 i första kammaren, av herr *Berge*, och nr 256 i andra kammaren, av herr *Lövgren* i Nyborg. I båda dessa motioner hade yrkats avslag å nämnda proposition.

Vidare hade Kungl. Maj:ts genom en den 21 januari 1921 dagtecknad, likaledes till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 43, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om skatt å kaffe.

Utskottet hade i föreliggande betänkande på åberopade skäl hemställt,

1) att riksdagen måtte, med bifall till herr *Berges* motion I: 163 och herr *Lövgrens* motion II: 256, förklara, att Kungl. Maj:ts proposition, nr 42, angående höjning av tullen å kaffe icke föranledde någon riksdagens åtgärd; samt

2) att Kungl. Maj:ts proposition nr 43 icke heller måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

a) av herr *Röing*, som ansett, att utskottet, med avslag å motionerna I: 163 av herr *Berge* och II: 256 av herr *Lövgren* i Nyborg, bort

Ang. höjning av statsfinansiella skäl tillstyrka de föreliggande propositionerna nr 42 och 43;
 av tullen å kaffe m. m.
 (Forts.)

b) av friherre *Fleming* och herr *Winkler*, vilka yrkat, att utskottet måtte hemställa om bifall till propositionen;

c) av herrar *Wijk*, *Lihander* och *Boman*, vilka anfört:

"Vi hava under behandlingen i utskottet uttalat oss för att frågorna om höjd tull å kaffe och om skatt å kaffe bort behandlas först senare under riksdagen, då större möjligheter förefunnes att bedöma statsverkets behov av nya skatter. Då härom framställt yrkande avslagits, komma vi i kammaren att hemställa om återremiss av ärendet"; samt

d) av herrar *Wöhlin*, *Ahlmans Olof Olsson*, *Jonsson* i Hökhult och *Olsson* i Kullenbergstorp, vilka anfört:

"Vi hava inom utskottet röstat för att ifrågavarande ärende måtte av utskottet bordläggas till mot slutet av riksdagen, då tillfälle blir att bättre bedöma det statsfinansiella läget och även andra tullfrågor hunnit bliva föremål för utskottets behandling. Därvid hava vi förutsatt, att det utfärdade importförbudet skulle, såsom en följd av utskottets beslut att bordlägga frågan, av Kungl. Maj:t upphävas. Mot utskottsmajoritetens motivering reservera vi oss i vissa delar, och våra skäl att icke kunna tillstyrka den kungl. propositionen äro delvis andra än utskottsmajoritetens."

Herr *Boman*: Herr greve och talman! Åter föreligger till behandling av riksdagen frågan om höjning av den nu utgående, synnerligen låga tullen å kaffe. Samma ärende förevar vid 1919 års riksdag och även vid fjoljårets riksdag, båda gångerna på grund av enskilda motioner. Denna gång ligger ärendet så till vida annorlunda, att det grundar sig på en kungl. proposition, och det inkomstbelopp, som tullen är avsedd att inbringa, är upptaget i statsverkspropositionen. Jag vill här med några ord erinra om frågans behandling vid förra årets riksdag.

Bevillningsutskottet avgav då i mars månad ett betänkande, vari jämte andra tullfrågor även behandlades frågan om förhöjd tull å kaffe. Utskottet avstyrkte denna tull, och densamma blev också av båda kamrarna avslagen. Sedermera visade det sig vid slutet av riksdagen, att de beräkningar angående statsverkets behov av inkomster, som blivit uppgjorda, icke komme att hålla streck, och den dåvarande regeringen föreslog därför, att en brist, för vars fyllande inga inkomster funnos att tillgå, skulle föras över till ett kommande år. Bevillningsutskottet, som ansåg detta föga överensstämma med grundlagens föreskrifter, skulle då med begagnande av sin motionsrätt gripa sig an med att föreslå nya skatteällor. Jag begår ingen indiskretion, om jag omnämner, att det då inom utskottet allvarligt var på tal att taga upp den redan en gång förut under riksdagen avgjorda frågan om förhöjd tull å kaffe. Det rådde emellertid tveksamhet om, huruvida ett sådant åtgörande skulle vara konstitutionellt riktigt, men eljest hade det icke varit osannolikt, att i stället för den spritaccis, som utskottet föreslog, utskottsmotion hade kommit fram om förhöjd tull å kaffe.

Under sådana förhållanden må det anses förvånande, att bevillningsutskottet, som i allt väsentligt nu har samma sammansättning som i fjol, på detta tidiga stadium — det är utskottets betänkande nr 1 — är färdigt att avstyrka den kungl. propositionen, ehuru snart sagt inga utgifts- eller inkomstposter i riksstaten ännu äro bestämda, och man skulle kunna tycka, att det borde förutsättas synnerligen starka skäl för en sådan åtgärd. Det är ju möjligt, att det finnes ett sådant skäl, men det finnes icke i betänkandet. De skäl, som finnas i betänkandet, äro enligt min uppfattning skäligen svaga. Det första är det gamla uttalandet om företräde för direkt beskattning framför indirekt, och det andra är, att tullen, om all nödig sparsamhet iakttages, skall kunna umbäras och sålunda utgå ur inkomstsidan.

Det är icke min mening att försöka rulla upp hela frågan om direkt och indirekt beskattning. Jag nöjer mig med att säga, att i dessa tider, då statens verksamhetsområden äro så utvidgade som de äro och utgifter krävas för så mångahanda olika ändamål, för vilka staten anser sig böra ikläda sig utgifter, båda två nog torde behöva anlitas i mycket hög grad. Jag kan icke underlåta att säga, att då det här säges i betänkandet, att denna konsumtionsskatt härflyter till betydande del från de ekonomiskt allra sämst lottade samhällsmedlemmarna, det icke är alldeles uteslutet, att även de få vara med om att deltaga i den direkta beskattningen, fastän de icke se det. Med den höjd den direkta beskattningen på näringslivet numera nått finnes det ingen affär, som icke är tvungen att i sina varupriskalkyler räkna med denna skattebörd. De skattesummor de nu ha att betala verka med all säkerhet så, att prisen på alla artiklar, även de mest nödvändiga, fördyras även genom den direkta beskattningen. Väljer man ut en särskild artikel, som i högre eller mindre grad kan betecknas såsom en lyxartikel — dit räknar jag i alla fall kaffe — drabbar skatten endast dem, som förbruka denna artikel och fördyrandet begränsas till just denna artikel.

Utskottet gör vidare en jämförelse mellan kaffe å ena sidan och de beskattade artiklarna rusdrycker och tobak å den andra sidan och anser, att rusdrycker och tobak väl kunna hänföras till den grupp av varor, som envar kan undgå att betala skatt för genom att icke bruka desamma, vilket enligt utskottets förmenande däremot icke skulle var fallet med kaffe. För min del vågar jag åtminstone vad tobak beträffar säga, att den bör ställas precis på samma linje som kaffe. För den del av vår befolkning, som är van att bruka tobak, torde en försakelse av denna vara, om de bleve nödgade därtill, komma att kännas lika tung som en försakelse av kaffe för dem, som man hindrade från att använda kaffe. Jag kan icke underlåta att omnämna, att svenska folket, enligt en redogörelse för år 1919 angående svenska tobaksmonopolet, för sin tobaksförbrukning betalar omkring 180,000,000 kronor, på vilken summa statsverket har en inkomst av 60,000,000 kronor i olika former, dels såsom tobaksskatt och tull, dels ock såsom inkomst av sina ägande stamaktier

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

Ang. höjning av tullen å kaffe m. m.
(Forts.)

i svenska tobaksmonopolet. Å kaffe, för vilken vara, då den övergår till konsumtion, svenska folket enligt en åtminstone icke för hög beräkning utgiver omkring 100,000,000 kronor, är statsverkets inkomst c:a 4,000,000 kronor. Det förefaller mig, som om det vore god plats att något kraftigare belasta kaffe, och jag tror, att finansministerns kalkyl om den minskade förbrukningen till följd av fördyrandet tyvärr icke kommer att hålla streck. Folket har en underbar förmåga att finna medel till anskaffande av sådana artiklar som just dessa artiklar, kaffe och tobak. Före tobaksmonopolets införande betalade svenska folket för sin tobaksförbrukning i runt tal 60,000,000 kronor. Det har funnit sig i en merbelastning av tobak av över 100,000,000 kronor, och jag tror, att det med lätthet skulle finna sig i en merbelastning av kaffe å 20,000,000 kronor, varförutom är att märka, att kaffeprisen ifråga om de billigare kvalitéerna på sista året nedgått till långt mindre än hälften. Denna prisnedgång har måhända icke ännu gjort sig gällande i detaljförsäljningen, då priset, som börjat, blivit något avbrutet genom framkomsten av den kungl. propositionen och en godtrogen allmänhet skyndat sig att köpa även till gällande höga pris, men från fullt sakkunnigt håll har jag hört, att priset på kaffe som importerats i år eller under december månad förra året är så lågt, att det även med 60 öres förhöjd tull kan säljas till lika billigt pris som kaffe för närvarande betingar i handeln.

Utskottets andra skäl för att det icke vill vara med om den här ifrågavarande tullförhöjningen är, att den inkomst som denna förhöjning skulle tillföra statsverket skulle bli obehövlig, om nödig sparsamhet iakttoges. För min del är jag övertygad om, att denna inkomst kommer att visa sig erforderlig. Jag hade därför gärna varit med om att bringa ärendet omedelbart till avgörande, men då jag hade kännedom om, att en och annan var tveksam, syntes det mig klokare att icke nu påyrka avgörande. Det är klart, att ett uppskov måste ha till följd ett upphävande av nu gällande importförbud, för att prisbildningen å varan åter må bli fri, så att de tyngande lager, som finnas, kunna realiserast. Statsverket går naturligtvis miste om en del inkomst, som man beräknat inflyta under innevarande år, men speulationen borde icke, då man har kännedom om, att det skall komma en efterbeskattning, taga sig några svårare former. Ty även om man kan befara, att enskilda personer i en viss utsträckning komma att undandraga sig efterbeskattning, torde de partier som finnas hos handlarne i regel icke kunna undgå att bli efterbeskattade. Speulation bör därför, som sagt, icke komma att ske i någon större omfattning.

I fråga om besparingar hänvisas i den motion som väckts inom andra kammaren till besparingar å utrikesbudgeten och försvarsbudgeten. Jag vet icke, om några besparingar kunna ske på dessa huvudtitlar. Det är ju möjligt, att så kan ske, men jag tror icke, att de kunna bli av någon nämnvärd betydelse.

Jag kan icke underlåta att säga, att problemet om kaffetull eller

icke kaffetull måhända skulle ställt sig något olika för en del av de personer, som i dag vilja avslå denna tull, om det i stället hade gällt möjligheten att tillgodose ett tilläventyrs erforderligt större arbetslöshetsanslag; då måhända skulle de ansett rimligt att lägga en del av den bördan på kaffekonsumenterna.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Herr greve och talman! Med stöd av det anförda tillåter jag mig hemställa, att kammaren måtte återförvisa detta ärende till bevillningsutskottet för förnyad behandling.

Herr Nilsson, Gustaf: Herr talman, mina herrar! Då jag inom bevillningsutskottet varit med om att tillstyrka det utlåtande, som utskottets majoritet här avgivit, ber jag att få framföra de synpunkter, som varit avgörande för åtminstone den övervägande delen av utskotts-majoriteten.

Den fråga det här gäller, nämligen frågan om kaffetullens höjning, är ingen ny fråga, utan densamma har under de senare åren vid upprepade tillfällen varit föremål för bevillningsutskottets och riksdagens prövning. Senast förra året förelåg en motion av framstående medlemmar av denna kammare om kaffetullens höjning till ett belopp av 75 öre per kilogram. Motionen föranledde i början av riksdagen en ganska omfattande debatt, som slutade med att båda kamrarna med stor majoritet avsågo densamma. Då frågan i år återkommer, är det under delvis andra förhållanden. Den har i form av en kungl. proposition redan i riksdagens början förelagts riksdagen till avgörande. Det kan icke bestridas, att man, då man närmare studerar hela denna fråga, finner, att åtminstone efter vad jag har kunnat läsa ut ur dels statsverkspropositionen, dels uttalanden, som från vederbörligt håll blivit fällda i intervjuer i tidningarna något före jul, dels ock den uppfattning de flesta reservanterna inom utskottet ha, den avgörande synpunkten för kaffetullens höjning icke är, att staten under alla förhållanden behöver dessa pengar, utan den avgörande synpunkten för dem som yrka på kaffetullens höjning synes mer och mer ha blivit den att den direkta beskattningen nått en sådan höjd, att man för statsverkets inkomster i högre grad än hittills måste räkna med indirekt beskattning. Med en sådan utgångspunkt anse de det vara fullt i sin ordning att man genom en höjning av kaffetullen bereder statsverket en årlig inkomst av 20,000,000 kronor på denna konsumtionsvara. Enligt min mening anse således många av dem både i denna kammare och i andra kamrarna som ha intresse av kaffetullens ökning det avgörande vara — om det icke precis utsäges, så kan man dock läsa sig till det — icke behovet av pengar vid årets riksdag, även om det kommer att anföras såsom skäl, utan själva den syn på saken, som många ha är ju den, att den indirekta beskattningen bör anlitas kraftigare än den hittills blivit anlitad.

När man emellertid ser efter, hur det är ställt med den direkta och den indirekta beskattningen, är jag den förste att erkänna, att den direkta

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

beskattningen bara under de år jag varit medlem av bevillningsutskottet naturligtvis kommit att intaga en mycket framskjuten plats och blivit oerhört kännbar, men det är ju kriget såsom sådant som framkallat dessa förhållanden. Det är ju särskilt krigskonjunkturskatten som varit mest kännbar, och även om på grund av med kristiden sammanhängande förhållanden den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten kommit att bli större än den varit före kriget, får man utgå från, att även detta skall ändras i och med normala förhållandens återinträde, om det också tager tid, och att detta skall återverka på statsverkets utgifter liksom på den direkta beskattningens höjd, låt vara att man ej kan räkna med att den skall återgå till samma nivå som inkomst- och förmögenhetsskatten hade före kriget. Till den indirekta skatten kan man hänföra den skatt, som utgår för njutningsmedel, den som är lagd på sprit och tobak. Däröfver är intet ont att säga att sådana njutningsmedel beskattas på indirekt väg; även ur principiell synpunkt kan man icke opponera sig emot att det lägges indirekt skatt på dylika saker, som folket kan undandraga sig att använda. Om man nu ser på den indirekta skatten, som statsverket räknar med för år 1922, framgår det exempelvis att av tullmedlen, vilka ju i sin helhet äro att hänföra till de indirekta skatterna, beräknas 110 miljoner inflyta, av sockerskatten 28,200,000 kronor, av tobaksskatten 30 miljoner, brännvinstillverkningskatten 16½ miljoner, rusdrycksförsäljningsmedlen 30 miljoner och av maltskattebevillningen 4,400,000 kronor. Man räknar den sammanlagda inkomsten av den indirekta beskattningen till 219,100,000 kronor. Den inkomst- och förmögenhetsskatt man för samma år beräknar efter ett grundtal av 175 väntas inbringa ett belopp av 212,450,000 kronor. Om man jämför dessa siffror, finner man, att 1922 den indirekta skatten kommer att tillföra statsverket något större inkomster än vad inkomst- och förmögenhetsskatten kommer att göra. Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om talet om att den indirekta beskattningen är för litet använd icke håller streck. I fråga om den speciella skatt, som här är avsedd, nämligen ökningen av kaffetullen, kan man ej säga att det förhåller sig med denna vara på samma sätt som exempelvis med sprit och tobak, ty kaffet är ju i högre grad än många här i kammaren föreställa sig en nödvändighetsvara för stora lager av Sveriges befolkning. Utskotts-majoriteten har i sitt utlåtande angivit ett par kategorier medborgare här i riket, som på grund av sitt arbetes natur och beskaffenhet äro hänvisade till att använda denna vara som ersättningsmedel för andra varor, som icke dessa medborgargrupper äro i tillfälle att erhålla under sitt arbete. Det kan ej heller bestridas, att för stora lager eller åtminstone för en del, den ålderstigna delen av Sveriges befolkning, kaffet på sina håll blivit det enda njutningsmedel som finner användning. Klart är därför, att varje fördyring av detta njutningsmedel, även om det icke betyder så värst mycket räknat per kopp eller per individ, likväl, då den träffar en nödvändighetsvara, för dessa gamla orkeslösa betyder en stegrad utgift, av ganska kännbart slag. Ur dessa synpunkter måste

jag därför för min del säga, att när kaffetullen än kommer till avgörande, skola efter mitt sätt att se skälen för kaffetullens höjande vara mycket starkare, om jag skall kunna vara med och med min röst bidra till ökningen av denna tull.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Då jag således har denna syn på frågan, är det klart, att jag i utskottet anslöt mig till dem som omedelbart ville ha frågan om kaffetullens ökning avgjord; och för min del var jag beredd att omedelbart både tala och rösta för avslag, och jag anser icke heller ett uppskov för att i maj månad pröva saken vara befogat — avsikten är ju den, som man i dag särskilt kommer att göra gällande, att försöka få frågan uppskjuten till slutet av maj månad eller till riksdagens slut. Det heter, som den ärade reservanten antydde, att en och annan är tveksam i början av riksdagen, men när man beslutit miljonutgifterna och frågan om kaffetullens ökning skall fram i maj månad, räknar den ärade reservanten och flere med honom på att pressen på kaffetullen skall bli så stark, att man med hänsyn till statsverkets behov av ökade inkomster ej skall draga sig för att genom en ökad tull fördyra denna nödvändighetsvara. Jag tror ej, att man överhuvud skall behöva gå denna väg. Visserligen är det klart, att svårigheter komma att uppstå för att täcka både de utgifter, som redan finnas upptagna i statsverkspropositionen, och vad som kan erfordras, om riksdagen ytterligare gör en ökning på en eller annan punkt. Jag förbiser ej, att exempelvis till arbetslöshetens bekämpande i riket kraftiga åtgärder måste vidtagas för att se till, att icke ren nöd och svält skola hålla sitt intåg i tusentals arbetarhem, men, som utskottet angiver, torde man ock på flera anslagsposter kunna räkna med, att förhållandena själva skola medföra sänkningar i utgifterna. Jag vill i detta avseende endast erinra om anslagen till bränsle och anstaltsvård, som staten på många områden har att betala. Dessa anslag beräknas nu efter de högre pris, som gällde föregående år, och det är mycket tänkbart, att det kan komma att uppstå överskott på många av dessa områden och att penningar bli över på de beräknade staterna. Hur som helst anser jag, att om svårigheterna i maj månad skulle bli så stora för att få inkomsterna att räcka till, det tillkommer bevillningsutskottet liksom i föl att försöka finna utvägar till att täcka den brist, som kan uppstå. Enligt gällande författning är det bevillningsutskottet, som får att opåmint föreslå riksdagen sätten för medlens anskaffande. Visserligen är regeringen i första hand den som skall förelägga riksdagen förslag; men skulle riksdagen avvisa detta förslag, som jag hoppas att vi i dag komma att ena oss om att göra, tillkommer det bevillningsutskottet att försöka finna vägar att täcka de återstående utgifter, för vilka det är nödvändigt att skaffa täckning.

I fråga om yrkandet på återremiss kan det ju vid första påseendet synas acceptabelt, och det kan synas förvånande, att man ej vill vara med om denna återremiss. Att man i alla fall nu anser en återremiss till utskottet eller en bordläggning av frågan till maj månad så olämpligt, beror på att under den tid frågan kommer att hänga så att

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

säga svävande kommer ett oändligt jobberi i kaffe att försiggå i landet. I bevillningsutskottet upplästes häromdagen ett cirkulär, utgivet av en grosshandelsfirma, i vilket lantbrukare och andra konsumenter uppmanades att icke skjuta upp med att göra sina inköp av kaffe, innan kaffetullens ökning kom. Därmed förespeglades dessa personer att, om de köpte sitt behov av kaffe nu under de närmaste dagarna, skulle de göra sig en liten nätt förtjänst av åtskilliga tiotal kronor. Klart är, att när sådana cirkulär utsändas från dem som driva handel med kaffe, det alltid finnes människor som rusa iväg och köpa in sitt behov av kaffe. Skulle nu denna fråga bli vilande till i maj månad, då inträffar det naturligtvis — eftersom man måste räkna med att importförbudet upphäves — att importen som avstannat åter blir fri. Kaffeimportörerna komma att göra stora inköp, och under dessa 3 à 4 månader kommer man att driva en oerhörd handel med kaffe. En stor del av Sveriges befolkning, som har råd därtill, kommer att förse sig med kaffe för åtminstone detta år och kanske än längre. Resultatet blir då, att när denna kaffetull, om den blir beslutad i maj månad, träder i kraft, får man därigenom ej in vad som beräknats på densamma, men de som förtjäna pengar på saken, bli i verkligheten grossisterna och mellanhänderna, som sälja kaffet. Ty antingen tullen ökas eller ej, komma de att skörda vinst därav, ty de komma alltid att försöka få ut de varor de importerat och sälja dem till de jämte tullen beräknade högre priserna, oavsett om tullen kommer till eller icke. Bifalles den, få de sin vinst, och avslås den, få de sin vinst lika fullt. Detta jobberi kommer att uppstå, om frågan i tre månader skall hänga svävande och ingen vet, hur lösningen till sist kommer att bli. Detta har gjort att jag för min del och en rad andra med mig ansett det synnerligen oklokt att besluta uppskov med denna sak.

Då alltså enligt min mening ifråga om kaffetullens ökning ett uppskov med frågans avgörande skulle lända till ett ovärdigt jobberi i denna vara och alltså ytterligare öka den vinst mellanhänder och spekulanter redan gjort sig på ineliggande kaffelager samt ytterligare understödja och gynna denna trafik, ha vi i utskottet icke kunnat biträda reservanternas yrkande på bordläggning av frågan och kunna således ej heller biträda förslaget om återremiss.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Tamm: Herr greve och talman, mina herrar! Då jag i höstas tog itu med arbetet på den budget, som jag skulle bära ansvaret för, behöfde jag icke någon lång tid för att inse, att mitt förslag måste få en stark och utpräglad karaktär av kristidsbudget. Jag ansåg mig emellertid redan från början böra planlägga mitt arbete så, att det tog sikte icke allenast på det närmaste årets budget, och detta så mycket mera, därför att den rådande krisen med all sannolikhet, tvärt emot vad man på sina håll föreställer sig, måste bliva långvarig, flerårig för att icke säga mångårig. Erfarenheten lär nämligen, att

fredskriser efter större krig icke plägat vara av så kort varaktighet. Huru mycket mer svåröverbinnelig än föregående kriser bör då ej den nu rådande bliva, om man dels tänker på omfattningen hos de orsaker, som föranlett krisen, dels även ser de svårigheter, som möta blott för att komma till ett verkligt fredstillstånd mellan de krigförande makterna, vilket ju måste vara grundvillkoret för att krisen skall kunna avvecklas och icke ytterligare förvärras. Ej ens de definitiva fredsvillkoren hava ännu kunnat fastslås och huru skall dessutom ekonomisk jämvikt i Europa kunna inträda, så länge icke de av kriget och frederna uppkomna finansiella förhållandena staterna emellan äro slutreglerade.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Av dessa orsaker har det stått klart för mig, att omsorgen om framtiden fordrade, att man med stor försiktighet vårdade den goda kassaställning, som statsverket under högkonjunkturen förvärvat. För vinnande av detta mål gällde det att söka framskaffa, så långt möjligt, verkliga inkomster för staten, vilket alltså utgjorde ett led i min strävan att i budgeten giva uttryck för omtanken om framtiden. Emellertid delar jag till fullo uppfattningen i det yttrande av förra årets bevillningsutskott, vilket jag citerat i finansbetänkandet, nämligen att gränsen för den direkta beskattningen redan vore nådd. Att jag icke ansett mig böra taga ställning till denna fråga under normala förhållanden torde framgå av mitt yttrande under remissdebatten. Ehuru jag i princip icke är tullvän, är jag dock av den bestämda uppfattningen, att staten genom att under den rådande krisen öka den direkta beskattningen skulle binda ris åt egen rygg. Industri och näringar arbeta nämligen redan nu på grund av höga räntor, kursförhållandena m. m. med sådana svårigheter, att en ökning av skatterna för näringslivet, enligt mitt förmenande, skulle medföra risken av ytterligare driftsinställelser med därav följande ökad arbetslöshet och bekymmer för det allmänna. Och en höjd direkt beskattning av enskilda skulle leda till minskning av kapitalbildningen i landet. Då nu staten knappast till rimliga villkor kan få sina behov av upplåning tillfredsställda annorstädes än inom landet, måste en ökad direkt beskattning på enskilda leda till svårigheter icke minst beträffande denna upplåning. De finnas, som ifrågasätta, huruvida icke snarare en nedsättning av de direkta skatterna skulle indirekt lända såväl det allmänna som industrien och dess arbetare till nytta under nuvarande bekymmersamma förhållanden. En sådan åtgärd har jag emellertid icke ansett mig vilja eller böra ifrågasätta. I varje fall är det min uppfattning att en ökning eller minskning av industriens beskattning, där den nått en viss höjd, särskilt under kristider intimt berör och skadar resp. gagnar arbetarnes intressen.

Under betonande att jag alltjämt talar om kristidsförhållandena, måste jag av anförda orsaker logiskt komma till den uppfattningen, att man måste söka nya verkliga inkomster för staten på den indirekta beskattningens väg. Att jag då i första hand skulle begagna de utvägar, som riksdagen redan använt sig av — omsättnings- och utskänkningsskatten å spritvaror — var helt naturligt. Men vårdnaden om kassa-

Ang. höjning av tullen å kaffe m. m.
(Forts.)

fonden förde mig än längre, nämligen till det förslag om höjda finans-tullar, som nu blivit och som avsetts att bli förelagda riksdagen. Man måste nämligen i svåra tider räkna med, att andra statsinkomster kunna komma att tryta, och man måste räkna med denna möjlighet i tid, så att, när man eljest av förhållandenas makt tvingas att anlita den indirekta beskattningen, man då kan hålla sig inom måttliga gränser. Möjligheten härav ökas avsevärt, om man nu antager de individuellt ej alltför betydande höjningar i finanstullarna, som för närvarande äro eller eventuellt komma att bli föreslagna.

Nu är det beklagligen så, att den föreliggande frågan är av sådan natur, att dess avgörande vid riksdagens början ur åtskilliga synpunkter, vartill jag återkommer, kan synas önskvärt. Då frågan om kaffetull tidigare varit uppe, har den icke varit av lika stor betydelse, som den nu har på grund av kristiden och därmed sammanhängande förhållanden. Den inkomst, som nu beräknats av tullen, är större än tidigare, och därför viktigare såsom täckning av utgifterna. Men över dessa senare saknar riksdagen i denna stund verklig överblick. Man måste ställa sig frågande inför ett sådant beslut, som det utskottsmajoriteten kommit till: är det möjligt att med sådan säkerhet blicka in i framtiden, att man nu i ett slag från inkomstsidan bortskär cirka 35 miljoner? Och man måste vidare fråga sig, om riksdagen nu, innan utgifterna kunnat överblickas, tager ett sådant steg, huru skall då förfaras med övriga finanstullar, som regeringen avsett att tillstyrka Kungl. Maj:t att underställa riksdagen. Om kaffetullen nu avslås, vilken ställning kommer man då att intaga till dessa tullar? Har man måntro att räkna med en ytterligare nedskärning av inkomsterna med 15 à 20 miljoner eller inalles med 50 à 55 miljoner? Äro verkligen tiderna icke allvarligare, än att man i februari vågar fastslå, att dessa inkomster kunna avvaras i maj eller juni, då statsregleringen skall slutligt ske?

Nu skall det ingalunda bestridas, att kanske betydande besparingar kunna göras å den beräknade summan för täckande av dyrtidstilläggen. Jag har själv haft för avsikt att med hänsyn till indexens ställning tillstyrka en reducering av nämnda anslagsäskande. Men å andra sidan må icke förglömmas, att högst betydande anspråk ställts på statskassan genom en del väckta motioner, vilka nog icke alla torde kunna eller komma att av riksdagen avvisas. Särskilt vill jag erinra om en enskild motion, vari föreslagits, att hela kommissionsförlusten — cirka 110 miljoner — skulle med anlåtande av kassafonden på en gång avskrivas. Jag sympatiserar för min del i hög grad med det syfte, som i nämnda motion avses, varigenom man bleve på en gång av med dessa "ärftliga belastningar". Endast aktsamheten om kassafonden och den allmänna svårigheten att få debet och kredit att gå ihop hava avhållit mig från att själv förorda en dylik, i sig själv tilltalande åtgärd. Av det sagda torde med önskvärd tydlighet framgå, att de i budgetsförslaget beräknade verkliga inkomsterna, oavsett de besparingar, som kunna komma att göras, med hänsyn till framtiden äro behövliga. Jag vill även erinra om de

starka betänkligheter, som från många håll under remissdebatten framkommo mot förslaget att från rusdrycksfonden anvisa 30 miljoner till täckande av en del av kommissionsförlusterna. Man måste väl, därest redan nu betydande inkomster bortelimineras, å andra sidan vara beredd att tillmötesgå detta krav på rusdrycksfonden. Det kan väl icke vara meningen, att man skall kunna stryka bort även dessa 30 miljoner från inkomstsidan, varigenom denna skulle minskas med bortåt 85 miljoner? Ännu en sak beträffande dessa 30 miljoner! De kunna bli behövliga för annat ändamål och måste då ersättas av andra inkomster. Efter riksdagens sammanträdande hava nämligen som bekant förhållandena på arbetsmarknaden hastigt försämrats, och vi måste se i ögonen möjligheten av en mycket omfattande arbetslöshet. Man måste i så fall vara beredd att täcka härav uppkommande, förut ej beräknade, sannolikt högst betydande statsutgifter.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Slutligen vill jag betona, att kristiden med alla dess svårigheter alltså jämt kan tänkas medföra ytterligare nya krav på statskassan. Så föreligger för närvarande ett i varje fall mycket behjärtansvärt krav på hjälp i form av ett lån om cirka 5 miljoner åt hemflyktade rysslandssvenskar, vilka här hemma sakna möjligheter till utkomst. Och nya krav kunna yppa sig. Säkerligen skulle än vidare åtskilliga skäl kunna framdragas, vilka med all önskvärd tydlighet visa, att staten — oavsett alla besparingar i redan föreslagna utgifter — antagligen blir i trängande behov av alla inkomsterna på inkomstsidan. Men jag skall stanna vid de redan anförda, vilka äro talande nog.

Av siffror, som anförts i mitt yttrande till statsrådsprotokollet angående kaffetullen, framgår, hurusom man i andra länder ansett sig böra anlita denna inkomstkälla, och den siffra, jag nämnde i remissdebatten såsom ärlig merutgift per individ, kr. 3,75, synes mig, särskilt när det gäller ett icke alldeles uteslutande nyttigt njutningsmedel utan egentligt näringsvärde, ytterligare berättiga att i ett pressat läge frångå de principiella betänkligheterna, som på sina håll kunna förefinnas. Hur försvinnande blir icke denna merutgift, om man jämför den med vad som i våra dagar utgives för tobak, särskilt cigaretter, för att ej tala om spriten. Men, säger man, det är en skatt på fattigman; ja, tyvärr drabbar den även fattigman; men kan det verkligen med fog sägas, att den drabbar tungt? För min del kan jag icke medgiva, att den höjning av kaffetullen, som regeringen föreslagit, kan framhåvas såsom en antisocialt färgad åtgärd, som med verklig tyngd drabbar folkets breda lager. Jag vill ej heller i detta sammanhang underlåta att framhålla, att riksdagen för få år sedan skrev till Kungl. Maj:t och anhöll om utredning angående de åtgärder, som borde vidtagas mot det överhandtagande kaffemissbruket. I den utredning, som med anledning därav företogs, omförmäles, att både medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen funnit sig böra bl. a. föreslå även höjning av kaffetullen, detta naturligtvis i prohibitivt syfte.

Att regeringen funnit sig böra redan vid riksdagens början och så-

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

ledes innan utgiftssidan av budgeten blivit av riksdagen behandlad fram-
lägga sitt förslag till kaffetull och kaffeskatt, har sina naturliga skäl. Ge-
nom att denna fråga kom i hamn så snart som möjligt, skulle statsinkom-
sten av den nya anordningen bliva så stor som möjligt och varje spekulat-
ionsmoment skulle dessutom därigenom bringas ur världen. Å andra
sidan skulle ett uppskjutande av frågan givetvis vara till fördel därutin-
nan, att vid ett senare stadium av riksdagen, då klarhet vunnits om ut-
gifterna, tullens behövlighet och tullsatsens storlek kan säkrare bedömas.
Bevillningsutskottet hyser den förhoppningen, att det skall visa sig möj-
ligt att nedbringa statsutgifterna till den grad, att höjningen av kaffe-
tullen skall bliva obehöblig, och uttalar den meningen, att ett avslag redan
nu å Kungl. Maj:ts förslag skulle vara till nytta såsom ett stöd för de
sparsamhetssträvanden, som böra bliva riksdagens lösen. Jag är tacksam
för den uttalade sparsamhetsviljan, men jag måste hysa den övertygelsen,
att det icke med enbart den kan bliva möjligt att göra den föreslagna tul-
len onödig.

Då emellertid, så vitt jag kunnat bedöma läget, den förhärskande
stämningen inom riksdagen är emot att redan nu godkänna en förhöjning
av kaffetullen, kan jag för min del vara tillfreds med att frågan upp-
skjutes till en senare tid av riksdagsarbetet och att således ärendet för
ändamålet återremitteras till utskottet. Givetvis blir en följd av ett dylikt
beslut, att importförbudet får upphävas. Den minskade inkomst, som
härav kan bli en följd, torde icke böra tillmätas en avgörande betydelse.
Vådan av att mellantiden skall utnyttjas i spekulationssyfte lär, åtmin-
stone om efterbeskattning kommer till stånd, i betraktande av den all-
männa ekonomiska situationen och de alltjämt fallande kaffeprisen, vara
ytterligt ringa. Jag vill något stanna vid denna sida av saken. För min
del skulle jag vilja beteckna tillfället att införa höjd kaffetull såsom syn-
nerligen lämpligt just med hänsyn till spekulationsmomentet, vilket synes
stå särskilt hindrande i vägen för en lösning av denna fråga varje gång
den kommer upp. Enligt vad jag vid samtal med personer, vilka jag
måste förutsätta äga en god inblick i föreliggande spörsmål, erfarit, anses
det redan nu hava inträtt en sådan situation, att en betydande del av det
redan införtullade kaffet blivit utplacerat på en massa småposter, var-
igenom denna del befriats från såväl tull som skatt. Man torde därför
huvudsakligen endast böra fästa avseende vid den betydelse, en fortsatt
spekulation kan hava. Frånsett att riksdagen vid den slutliga statsregle-
ringen anser tullförhöjningen kunna undvaras, lär läget på världsmark-
naden för kaffets vidkommande ligga så, att under det sista halvåret
en stadigt sjunkande tendens visat sig. Med hänsyn härtill, ävensom att
affärsmännen under nämnda tid lära hava gjort avsevärda förluster å sina
kaffeaffärer, synes sannolikhet föreligga, att spekulationslusten härige-
nom blivit belagd med en mycket hälsosam sordin. Än vidare äro — som
nämnts — förhållandena på penningmarknaden sådana, att möjligheterna
att uppbringa för dylika spekulationer erforderliga krediter måste beteck-
nas som mycket små. Slutligen torde den behandling frågan hittills rönt

inom riksdagen icke innebära någon lockelse för spekulanterna — så stora som små — utan snarare utgöra dem en hälsosam påminnelse om deras dödlighet. Det är sålunda min bestämda uppfattning, att spekulationsmomentet bör reduceras till ett skäligen blygsamt värde för frågans reella bedömande. Det är även härvidlag att märka, att slutligt avgörande kommer att träffas, innan innevarande års skörd kommer i marknaden, då ny prissättning torde ske.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Jag skulle vilja sammanfatta de synpunkter, jag har på denna fråga och vilka jag sökt i det förut sagda utveckla, sålunda:

att den nuvarande krisen med visshet kan beräknas komma att sträcka sina verkningar åtskilliga år framåt;

att fördenskull en klok omtanke om statens finanser synes påkalla en försiktig ekonomisk politik;

att denna försiktighet bland annat bjuder att kassafonden endast tillgripes, där ej andra möjligheter att täcka nödiga utgifter finnas;

att så länge den ekonomiska depressionen varar staten icke genom att höja de direkta skatterna bör öka sina egna och samhällsmedlemmarnas av krisen framkallade svårigheter;

att under sådana förhållanden här i landet liksom i andra länder principiella betänkligheter mot viss ökning av den indirekta beskattningen, särskilt finanstullarna, böra få vika inför stundens allvar;

att staten — oavsett huruvida besparingar i budgeten kunna göras — behöver de verkliga inkomster, som kunna beräknas av finanstullar, och att deras avvisande i varje fall, innan utgiftssidan kan överblickas, kan medföra svårigheter vid den slutliga statsregleringen;

att sålunda ett uppskov, tills sådan överblick kan vinnas, är riktigare än att frågan nu definitivt avvisas;

att nya betydande anspråk på statskassan utöver budgetförslaget genom motioner och på annat sätt uppkommit och alltjämt kunna uppkomma;

att av denna orsak möjligen befintliga reserver icke böra påräknas kunna ersätta de inkomster, som nu avses;

att den föreslagna tullen å kaffe icke med fog kan betecknas såsom betungande;

att man icke vid ett så tidigt stadium av riksdagsarbetet kan med tillräcklig säkerhet överblicka inkomstbehoven; samt

att det måste finnas vissa gränser för nedbringandet av utgifterna.

Jag tillåter mig därför att på de av mig anförda skälen enträget vädja till kammaren att icke nu försvåra budgetsälet genom att följa utskottsmajoritetens förslag samt att, om icke Kungl. Maj:ts förslag anses böra nu accepteras, hellre återremittera ärendet till utskottet för att återupptagas senare, då statens inkomstbehov kan mera bestämt än nu fixeras.

Herr W o h l i n : Herr talman! I olikhet med den ärade talaren på Kristianstadsbänken hyser jag uppfattningen, att den indirekta be-

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

skattningen, vilka principiella invändningar man än med fog kan rikta mot densamma, under den hårda nödvändighetens tryck kommer att behöva tagas i anspråk i större utsträckning än som hittills skett, och jag delar sålunda i detta stycke herr finansministerns nu sist uttalade uppfattning. När det gäller den del av den indirekta beskattningen, som utgöres av tullbeskattningen, har det emellertid sedan gammalt med rätta framhållits av såväl anhängare som motståndare till det protektionistiska tullsystemet, att man icke bör vidtaga rubbning i detta vårt tullsystem på *enstaka* punkter utan att tungt vägande skäl härför förefinnas. Ett tullsystem bildar ett sammanhängande helt. Det har många gånger, då under de förflutna årtiondena från frihandelshåll krav framställts på reduktion eller borttagande av enstaka tullsats, från den protektionistiska sidan svarats, att ett sådant förfaringsätt icke kan försvaras, enär tullarna sammanhånga med varandra i ett oupplösligt helt. Likaså har, då förslag framkommit om ökning av enstaka tullsats, sagts, att en sådan ökning ej får vidtagas isolerad utan måste förutsätta en allmän, mera systematisk revision av tulltaxan. Nu är denna så ofta framförda uppfattning, menar någon, riktig beträffande skyddstullarna, eftersom på skyddstullarnas område ett mera uppenbart och tydligt sammanhang består mellan olika slag av tullsats, men det skulle icke, har det invänts, vara behöfligt att iakttaga samma grundsats beträffande finanstillarna. Jag har dock uppfattningen, att även när det gäller finanstillarna måste man iakttaga en viss planmässighet och varsamhet, när man skrider till en tullrevision.

Herr finansministern har nu i statsverkspropositionen ställt i utsikt en allmän höjning av våra finanstillar, men den dag, som i dag är, veta vi ingenting angående antalet av dessa tullpositioner och icke heller någonting om storleken av de tullförhöjningar, som herr finansministern har för avsikt att föreslå beträffande hela raden av övriga finanstillar. Vi veta om dessa saker ingenting annat än vad som rör just denna enda tull, kaffetullen. Det är likaledes i dag icke bekant, huru tullfrågorna vid årets riksdag komma att behandlas, vi veta ingenting om huru beslutet inom bevillningsutskottet och riksdagen komma att gå beträffande våra tullfrågor i allmänhet, utan vi äro i dag ställda inför den egenomliga uppgiften att med förbundna ögon, utan att ens veta om någon enda tullposition i övrigt kommer att under riksdagens lopp ändras, taga ställning till förslaget om en sjudubbling av en enstaka isolerad tullsats, nämligen tullsatsen på artikeln kaffe, som på sin tid i tullkommitténs klassifikation av artiklarna i den statistiska varuförteckningen på goda skäl rubricerades, ingalunda såsom en lyxvara, såsom herr Boman sade, eller såsom ett njutningsmedel, på sätt herr finansministern uttalat, utan såsom en nödvändighetsvara, enär den faktiskt ingår i folkdieten på ett sätt, som gör den oundgänglig för stora lager av vår befolkning. Denna kaffets speciella egenskap att ingå i folkdieten är så känd, att jag icke behöver närmare uppehålla mig vid den saken. Stora delar av mellersta och norra Sveriges fattiga befolkning, isynnerhet skogsarbetare, fiskare

och med dem likställda, äro på grund av sitt arbetes natur nödsakade att i mycket stor utsträckning använda denna artikel såsom tillsats för sina måltider, och själva arbetets natur lägger hinder i vägen för dem att åtminstone nu eller på kort tid övergå till en omläggning i sin hushållning och sitt matsystem. Det är under sådana förhållanden synnerligen osympatiskt att denna dag votera en sjudubbling av denna enstaka tull, och detta så mycket mera, om man betänker, vilka ofantliga kvantiteter av verkliga lyxartiklar, som under den gångna tiden importerats till vårt land utan att några tullförhöjningar ifrågasatts för dem. Jag vill endast erinra därom, att under år 1920 hava vi enligt statistiken importerat för icke mindre än 57 miljoner kronor automobilbiler för personbefordran, d. v. s. till allra största delen lyxautomobilbiler. Vi hava importerat konjak för 4 miljoner kronor, vin för 5 miljoner kronor, fruntimmershattar, prydda med blommor och plymer för 2 miljoner kronor, för att icke uppräknat övriga poster av alla de lyxartiklar, som importerats. Mot denna ofantliga import av verkliga lyxartiklar har under de gångna riksdagarna ingenting som helst gjorts. Då vid föregående års lagtima riksdag från det håll, jag företräder, en motion väcktes om begränsning av importen av rena lyxvaror samt importen av umbärliga, churu jämförelsevis allmänt förbrukade varor — varvid ingalunda medtogs kaffet — så blev denna anspråkslösa begäran av riksdagen avslagen med hänsyn till att sammanlagda värdebeloppet av denna import endast uppgick till något över en kvarts miljard kronor samt till att en dylik reglering, såsom utskottsmajoriteten föreställde sig, skulle medföra en kristidslagstiftning i form av ransonering och maximipriser; åtgärder, som vi för vår del, eftersom det gällde rena lyxartiklar, alls icke avsågo eller tänkte oss behövliga. När nu förra riksdagen på detta sätt behandlat en begäran om skydd mot den verkliga umbärliga lyximporten, så är det rätt svårt att i dag i början på denna riksdag utan vidare gå med på en åtgärd, som riktar sig emot en artikel, vilken ingalunda står i jämbredd med de artiklar, vi vid förra riksdagen önskade träffa med vår framställning.

Jag vill vidare framhålla, att vi ännu icke av herr jordbruksministern fått något mera utförligt besked rörande av honom påtänkta åtgärder till minskning av den ofantliga import till vårt land av utländskt vete, som pågått under en längre tid och som för våra jordbrukare medför de allvarligaste följder. I svar på en framställd interpellation har herr jordbruksministern visserligen välvilligt och till vår stora tillfredsställelse ställt några dylika åtgärder i utsikt, men i dag, då vi gå att votera om kaffetullen, hava vi ingen kännedom om vilka åtgärder, som komma att föreslås, och än mindre någon aning om huru bevillningsutskottet och riksdagen komma att ställa sig till dylika framställningar. Vi stå alltså inför den situationen att utan att veta, huruvida stora lager av vår befolkning på landsbygden, som i vissa fall ganska hårt skulle drabbas av denna sjudubblade kaffetull, komma att få någon som helst förbättring i

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

sina tryckta levnadsvillkor genom en ändring av skyddet på deras produkter, taga ståndpunkt till frågan om kaffetullen.

Härtill kommer ju ytterligare, som redan sagts, att vi i dag ej äga någon möjlighet att överblicka statsverkets behov av nya skatter. Det är visserligen möjligt, att herr finansministerns uttalande om behovet av dessa nya skatter är väl grundat, men det finnes å andra sidan också en möjlighet för att vi genom en strängt genomförd sparsamhet på åtskilliga områden skola kunna minska de i statsverkspropositionen upptagna utgiftsposterna, så att vi skulle kunna mot riksdagens slut komma i ett sådant läge, att vi eventuellt kunde undvara denna post, som skulle genom kaffetullen inflyta, eller i varje fall undvara en viss del därav, så att den höjning i kaffetullen, som då skulle bliva nödvändig, kunde bliva mindre än den, som nu av herr finansministern begäres. Särskilt vill jag i det fallet hänvisa därtill — såsom också herr finansministern själv gjort — att på grund av den allmänna levnadskostnadsindexens uppenbara minskning en väsentlig reduktion i dyrtidstilläggen med ganska stor sannolikhet kan beräknas och likaså tillåter jag mig nämna, att förslag sannolikt kommer att framställas om förändrade grunder för dyrtidstilläggens beräkning i övrigt, vilka förslag, om de skulle vinna riksdagens bifall, skulle kunna ytterligare minska utgiftsposterna på denna mycket betydande del av utgiftssidan. Då alltså ett votum för en sjudubbling av kaffetullen nu i riksdagens början innebär ett ståndpunktstagande i tullfrågorna, vilka frågor först sedermera under riksdagen komma till riksdagens prövning, och då vidare ett dylikt ståndpunktstagande är rättast på sin plats, när man längre fram under riksdagen kan överblicka statsverkets verkliga behov av dessa indirekta skatter, har jag från första stund funnit det ändamålsenligast och klokast att uppskjuta avgörandet av detta ärende. Jag har även första dagen, då ärendet upptogs i utskottet, yrkat att frågan måtte bordläggas till en senare del av riksdagen för att då av utskottet upptagas, varvid jag såsom en självfallen följd av ett dylikt bordläggningsbeslut av utskottet förutsett, att Kungl. Maj:t skulle därom underrättas och det nyss utfärdade importförbudet upphävas.

Herr Gustaf Nilsson har nu gentemot detta uppskjutande av frågan anført, att åtgärden skulle kunna få till följd en betydande spekulation under de månader, som förflyta från i dag till den dag, då frågan på nytt kommer upp och beslut av riksdagen fattas. Jag hade för avsikt att något bemöta dessa hans farhågor, men jag blev på ett mycket tillfredsställande sätt i det fallet förekommen av herr finansministern, som själv här har utvecklat de, enligt min mening, mycket riktiga skäl, som tala för att denna oro för jobberi med kaffe, därest kaffetullen icke nu antages utan får ställas på några månaders uppskov, är i betydlig grad överdriven särskilt med hänsyn till den sjunkande pristendens, som för närvarande gör sig gällande på kaffemarknaden. Herr finansministern anförde, att det hade varit riktigast, enligt hans mening, att nu votera denna tullsats, då man i så fall, såsom han uttryckte sig, "i tid" finge

beslut fattat och finge dessa önskade miljoner in i statskassan. Jag tror dock, att hans anförande snarare gav vid handen, att han själv kommit till insikt om att propositionen kommit icke "i tid" utan kanske något i *förtid*, och hans argumentering för lämpligheten av frågans uppskjutande till mot slutet av riksdagen var ett ganska starkt bevis på att herr finansministern nog själv numera kommit att dela den uppfattning, som vi reseranter inom bevillningsutskottet från första stunden haft, nämligen att frågan lämpligast borde skjutas till mot slutet av riksdagen.

*Ang. höjning
av tullen ö
kaffe m. m.
(Forts.)*

Med hänsyn till dessa i korthet anförda skäl och i full anslutning till den ståndpunkt, som jag från första stunden intog i utskottet, ansluter jag mig till den utväg, som här blivit föreslagen, nämligen en återremiss till utskottet. Ett ytterligare skäl till att kammaren och riksdagen, enligt min mening, böra följa denna linje ligger däri, att, såsom en automatisk följd av ett bifall till propositionen om förhöjd kaffetull, följer ett bifall till propositionen om kaffeskatt. Men när man närmare studerar denna proposition om skatt på kaffe, som av Kungl. Maj:t bifogats den förra propositionen, kanske i första rummet därför att förra årets riksdags bevillningsutskott uttalade sig för att kaffetullens förhöjning borde efterföljas av en efterbeskattnings på kaffe, så måste man säga sig, att denna författning om kaffeskatt förefaller tillkrånglad och på vissa punkter betänkelig. Det skulle, enligt författningen, upprättas kommunala kaffeskattelängder över hela Sveriges land, vilka skulle gå till ytterligare granskning av högre administrativa myndigheter, och man skulle kunna under fem års tid efter den förhöjda kaffetullens ikraftträdande riskera att vara utsatt för åtal rörande sin kaffedeklaration, om det också endast gällde några få kilo kaffe, förutom det att vissa punkter i denna författning, som röra leveransavtalen, för lekmannaomdömet synas svårbegripliga. Bordlägges frågan på några månader, blir det gott tillfälle att under den tiden hinna närmare skärskåda denna författning om kaffeskatt och att däri vidtaga de förbättringar, som enligt min övertygelse äro önskvärda, för att icke skatten skall få ett alltför otrevligt innehåll och otypliga konsekvenser.

Då alltså sakliga skäl tala för ett uppskov, då förlusten för statsverket av ett dylikt förfaringsätt icke skulle uppgå till någon större summa och då man i sådant fall vid slutet av riksdagen finge tillfälle att taga upp kaffetullen till behandling i sammanhang med övriga finanstullar och sedan man erfarit, huru riksdagen ställt sig till tullfrågorna i övrigt, synas vi böra beträda den även av herr finansministern nu rekommenderade vägen, och ber jag alltså, herr talman, att få förena mig i det yrkande, som här först framställt av herr Boman, nämligen att ärendet måtte återremitteras till bevillningsutskottet, varvid några särskilda direktiv för utskottet synas obehövlige, enär utskottet av de debatter, som i dag föras i riksdagen, får tillräcklig vägledning för sitt bedömande av när denna tullfråga ånyo bör framläggas, samt i vilken form och i vilket sammanhang med övriga frågor den bör framläggas.

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

Greve Lagerbjelke: Herr greve och talman! Första villkoret för att kunna komma ifrån och lätta de utomordentliga svårigheter, vilka, enligt allas konstaterande, råda i allmänna ekonomiska och statsfinansiella hänseenden, lär vara att söka se förhållandena, sådana de verkligen äro; men här brister nog tyvärr mycket i detta avseende. Jag vill därvidlag börja med statsförvaltningen och de affärsdrivande verken. Om jag då till en början håller mig till det sista utdraget ur vår rikshuvudbok, finner man, att när denna huvudbok förr innehöll vinst- och förlusträkning för de affärsdrivande verken, vilket var till mycken allmän upplysning, så saknas numera detta. Jag antager, att det sammanhänger med den förändrade uppställningen av huvudboken och att denna numera endast är en kassaräkning, men det synes mig dock rent praktiskt sett vara önskligt, att dessa uppgifter angående de affärsdrivande verken medtagas såsom bilaga eller, om detta icke anses lämpligt, att dessa upplysningar lämnas i någon annan form. Man får nu leta efter dem i olika berättelser för att till sist se dem sammanförda i statsrevisorernas berättelse i början på det andra året därefter.

Jag vill även med ett par ord uppehålla mig vid ett av de affärsdrivande verken, nämligen statens järnvägar.

Den svenska allmänheten hugnades under december månad förra året med den glädjande upplysningen, att statens järnvägar lämnat en avsevärd behållning såsom driftöverskott. Detta föreföll mig och många andra föga troligt, och man fann också snart förklaringen däri, att av behållningen icke mindre än 13½ miljoner kronor utgjordes av en såsom inkomst upptagen fordran på malmfrakt för Kiirunavaara-Luossavaarabolaget. Men denna fråga är veterligen beroende på domstols prövning, och det synes mig ganska egendomligt att uppföra en sådan fordran, då den måste anses vara osäker, till sitt hela belopp såsom inkomst. Det är vilseledande på många sätt: allmänheten får i statsfinansiellt hänseende en alldeles oriktig uppfattning om avkastningen av de affärsdrivande verken, personalen får ytterligare fordringar, i varje fall krav på att behålla sina nuvarande förmåner, allmänheten får krav på nedsatta taxor, etc.

Ja, det är alldeles påtagligt, att någon ersättning för kaffetullen kan man icke vänta från de affärsdrivande verken, och det har för övrigt knappast någon väntat. Det återstår säkerligen icke något annat än inkomst- och förmögenhetsskatten att tänka på, men man kan i det sammanhanget icke till en början glömma, att då statskassan förut fått gripa för sig huvudparten av skattedragarnas skattemöjligheter, har det numera uppkommit en stor konkurrens med den kommunala beskattningen. Och vad är nu för övrigt för avkastning att vänta under nästa år av inkomst- och förmögenhetsskatten? Det anmärktes redan under årets remissdebatt, att herr finansministern i sina beräkningar varit väl optimistisk, och man fick en viss bekräftelse i det avseendet, då Kungl. Maj:ts proposition angående kaffeskatt icke innehöll ett betänksamhettens ord i det avseendet. Man finner nu, att herr finansministern i sitt

anförande i dag fullkomligt övergivit denna sin optimism, men den till- *Ang. höjning*
 börliga pessimismen i det avseendet delas nog tyvärr icke av allmän- *av tullen å*
 heten. Jag vill här återropa ett uttalande i remissdebatten av en fram- *kaffe m. m.*
 stående liberal talare, som yttrade, att beträffande industriarbetare kan *(Forts.)*
 man icke förvänta, att dessa talrika grupper av svenska medborgare
 skola stillatigande åse, hur, säger han, alla övriga samhällsmedborgare
 sitta i jämförelsevis orubbat bo, under det att kristidens hela tryck går
 ut över dem allena. Detta är alldeles vilseledande för dem, som känt
 till medelklassens betryck under kristiden och aldrig så litet hava satt
 sig in i det betryck, som nu råder inom hela vårt näringsliv både ifråga
 om jordbruk, industri, mellanhänder, etc. Jag behöver icke närmare
 framhålla svårigheterna därstädes.

Jag finner sålunda, att ifrån inkomst- och förmögenhetsskatten kan
 man icke påräkna någon ersättning för den förlorade skattekällan, kaffe-
 tullen. Vid sådant förhållande och då jag anser, att inkomsten av denna
 senare ovillkorligen kommer att behövas i budgeten, hade jag helst sett,
 att riksdagen nu tagit Kungl. Maj:ts proposition; men då därtill icke
 någon som helst utsikt förefinnes, får jag, herr greve och talman, in-
 stämma med dem, som yrkat återremiss.

Herr Berge: Herr talman! Gentemot de påståenden och utta-
 landen från 1894, 1919 och 1920, som jag tagit till utgångspunkt i min
 motion, nämligen att kaffe väl kan betraktas såsom en de fattigas nöd-
 vändighetsvara och att de nuvarande tullsatserna bibehållits för att i
 någon mån tillgodose de fattigaste befolkningslagrens intresse, gent-
 emot dessa uttalanden och påståenden, sade jag, hava endast enstaka
 röster höjts.

Den förste ärade talaren talade om kaffet såsom en lyxartikel och
 ställde det på samma nivå som tobaken. Däremot ber jag få pro-
 testera. Jag finner det emellertid i hög grad glädjande, att ingen oppo-
 sition egentligen finns mot den åsikt, som uttalats i de anförda utgångs-
 punkterna och ber jag få framföra mitt tack därför å de fattigas och
 betrycktas vägnar. Man tyckes i det hela taget vara överens om att
 kaffetären är, som man säger, de fattigas enda poesi i en trist tillvaro.
 Mångtusenden i vårt lands skilda bygder skulle anse det obarmhärtigt
 att nu höja priset på kaffe, som i och för sig redan är för dyrt. De
 gamla skulle, med användande av sin tids terminologi, säga, att det var
 en grym styrelse, som kunde befälla något sådant. Tager jag nu i
 betraktande det nuvarande tidsläget och dess minskade arbetstillfällen,
 katastrofala arbetslöshet och allmänna depression, torde jag få belägg
 för mitt påstående i motionen, att tidpunkten för en avsevärd höjning
 av kaffetullen är olämpligare nu än någonsin, så mycket mera som den
 alltmer tillämpade principen, "lika lön för lika arbete", försatt familje-
 försörjarna i en svagare ställning än förut.

Det heter i Kungl. Maj:ts proposition, att det av folkhygieniska skäl
 synes önskvärt att kaffekonsumtionen hålles inom rimliga gränser. Däri

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

ber jag få instämma; men jag kan icke tro, att så stor fara därvidlag numera föreligger. Kaffemissbruket är, enligt min erfarenhet, på retur bland barnen. Jag har under flera år aktivt deltagit i barnbespinningsverksamheten och därvid haft tillfälle att få en inblick i de fattigare hemmens levnadsförhållanden och matförhållanden. Det är högst sällan som barnen i skolåldern numera äro hänvisade till kaffediet. I allmänhet använda de kaffe ytterst sparsamt och visa icke alls någon förkärlek för kaffe, enligt den erfarenhet, jag har. Upplysningsarbetet synes härvidlag redan hava gjort en god verkan. Att kaffe kan missbrukas är en given sak. Snart sagt allting kan ju missbrukas. Socker t. ex. kan missbrukas och har missbrukats till skada för mångas hälsa, fastän det nog varit tillräckligt dyrt. I kombinationen socker-pressjäst har man ett realistiskt exempel på missbruk. Men ingen lär väl vilja påstå, att man genom att höja sockerpriset med t. ex. 1 krona per kg. skulle kunna förhindra denna trafik, trafiken: kombinationen socker-pressjäst? Nej, missbruk bortarbetas ej på detta sätt, enligt min mening. Det torde bäst ske genom effektiv upplysningsverksamhet.

En återremiss av ärendet skulle otvivelaktigt, trots vad jag har hört från flera håll, leda därhän, att det jobberi, som börjat den 12 januari, skulle ohejdat fortgå ännu en tid framåt. Importörer och kaffehandlare skulle tillskansa sig grova vinster utan att staten finge någon del därav. — För resten, hela anordningen ger intryck av att vara väl mycket influerad av vissa enskilda intressen. — Jag anser det vara riksdagen ovärdigt att medverka till något så osunt som detta. För mig vore ett sådant tillvägagångssätt så mycket mer motbjudande som jag anser all tull å en sådan vara som kaffe egentligen vara både omotiverad och orättvis. *Omotiverad* därför, att kaffet är och aldrig kan bli annat än uteslutande en importvara. *Orättvis* därför, att kaffetullen åsamkar de mindre bemedlade, ja, till och med de fattigaste en lika stor utgift som de mycket förmögna. Det kan ju inträffa i ej så få fall, att de förmögnaste slippa lindrigare undan i det här fallet än de fattigare, främst beroende på vederbörandes familjeförhållanden. Därför anser jag, att riksdagen bör av rättfärdighetsskäl förhindra införandet av högre kaffetull och förhindra den utsugning av det fattiga folket, som skulle följa en tid framåt, om frågan återremitterades.

Det talas vid remissdebatter och vid alla möjliga tillfällen i riksdagen om, att sparsamhet med statens medel måste iakttagas i högsta grad. Riksdagen kan nu visa, att den vill inrikta sig på en verklig sparsamhetspolitik, därigenom att den ej i form av höjd kaffetull beviljar en skatteförhöjning, som icke visat sig vara absolut nödvändig. Jag tror fortfarande, att kaffetullen kan undvikas, enär på grund av stadigt fallande priser och indextal en hel del stora utgiftsposter komma att betydligt minskas och enär ökningen av de militära anslagen torde kunna i viss väsentlig mån inskränkas samt även på andra huvudtitlar besparingar äro möjliga. Den sista utväg, som jag antytt i min motion, och som enligt min mening hellre borde tillgripas än en högre kaffetull är,

såsom jag har tagit mig friheten att säga i motionen, att om riksdagen måste skaffa statsverket ökade inkomster för år 1922, så bör detta ske genom en höjning av inkomst- och förmögenhetsskatteprocenten för det året. Med avseende på detta finner jag det sättet vara helt i konsekvens med skatteprocentens av alla fastslagna natur att vara rörlig. En höjning av 15 % skulle giva det belopp, som avses med den förhöjda kaffetullen. Skatteprocenten skulle i alla fall ej komma upp så högt som vid förra riksdagen föreslogs av några det liberala partiets män. De gingo nämligen ända upp till 200 %. Denna tanke är således icke enbart socialdemokraternas och borde därför kunna betraktas med något blidare ögon än som hittills tyckes vara fallet.

Med anledning av vad jag förut anfört i min motion och med anledning av detta korta anförande ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre Fleming: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att få säga endast ett par ord. De skola ej länge upptaga kammarens tid.

Vid huvuddebatten inom bevillningsutskottet var jag ej i tillfälle att närvara. Det är därför med intresse jag har hört alla motiv, som här framförts för den ståndpunkt, som utskottet intagit, nämligen för avslag. Jag har nämligen ej kunnat finna, att de av utskottet framförda motiven egentligen ha så stor bärande kraft, att det enbart skulle vara de, som vore avgörande. Och ej heller har jag trott så mycket på, att det var den djupa omsorgen om dessa stugornas barn, varom den siste ärade talaren så mycket och varmt ordat. Jag tror ej det varit så mycket hänsynen till dem, men kanske mera andra hänsyn, som icke här hava berörts, men som varit berörda i dagspressen tillräckligt. Men vi hava nu fått höra en del andra motiv. Herr professor Wohlin's motiv var det, att man ej skulle taga kaffetullen isolerad. Ja, den principen blir nog ganska svår att följa, ty så snart det är fråga om vad tull som helst, så skola alla tullar tagas på en gång kombinerade! Det finnes väl dock tullar, som verkligen mycket väl kunna behandlas oberoende av alla andra tullar, och nog förefaller det mig, som om det lika bra skulle gå nu som det gått i många fall vid föregående riksdagar att behandla kaffetullen alldeles för sig. Den är dock en alldeles speciell tull, som ej berör några inhemska industriintressen. Den är en ren finanstull, som mycket väl kan behandlas fristående. Det motivet har emellertid av herr Wohlin framförts såsom hans förnämsta motiv, och det må nu vara, att det kanske är hans mening, men han talade i det sammanhanget även om, att det skulle vara mera tull på den så kallade lyximporten. Detta är, menar jag, ett slagord, som kommit fram oupphörligt. Och jag vet mycket väl, att herr professor Wohlin gjort en specifikation på vad han ansåg för lyxartiklar, men det kan hända, att när den börjar granskas riksdagen ej finner, att alltsammans är lyxartiklar, ty det är ej lätt att säga vad som är och vad som ej är lyx. Herrarne minnas kanske, att för ej så länge sedan var siden billigare än linne. Var siden då lyx eller

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

icke? Nog tror jag det var upptaget som lyx i den specifikation, som herr Wohlin gav, men mången ansåg nog, att det ej alls var lyx.

Men det var ej så mycket därför, som jag begärde ordet, utan på grund av herr Gustaf Nilssons anförande. Han sade rent ut, att motståndet från hans håll göres därför, att det avgörande för denna fråga icke är om tullbeloppet behöver höjas utan det att man söker få skatterna överlagda på den indirekta beskattningen och ej så mycket på den direkta. Ja, då jag hör till dem, som anse, att det är en mycket viktig sak, så skall jag be att få erinra om en utredning, som jag gjorde i en motion i fjol. Herr Nilsson sade nu, att det blir något mera av de indirekta än de direkta skatterna i totalsumman. Ja, det är mycket möjligt, men det säger ingenting. Förskjutningen mellan den indirekta skattebelastningen och de direkta skatterna har nämligen gått därhän, att om jag går ut ifrån 1908, så utgjorde av riksstatens slutsumma inkomst- och förmögenhetsskatten samt bevillningen endast 11 % då stämpelmedel, tullar och acciser utgjorde 64 %, och detta har sedan förskjutit sig så, att om jag frånser de åren, då det var värnskatt, så uppgick 1919 den direkta beskattningen till 45 % och de indirekta skatterna till 25 %, och för 1921 ställer det sig i riksstaten så, att motsvarande siffror äro 29 % och 28 %. Sålunda, de indirekta skatterna gå lika högt som de andra, men det är ej därpå det beror utan på skatternas förhållande till riksstaten i sin helhet, och jag tror, att det vore önskvärt att söka återföra dem till den gamla proportionen, nämligen 11 % för de direkta och 64 % för de indirekta. Då tror jag för min del, att man finge ett bättre förhållande. Skulle, även om den här tullen nu godkändes, det vid riksdagens slut visa sig, att det bleve ett överskott, så att de 175 procenten på inkomst- och förmögenhetsskatten kunde sänkas, så skulle därmed sannerligen ingen olycka vara skedd, och jag tror, att vi kunna vara alldeles förvissade om, att den skatten kommer under nästa år att bliva ganska svår att få in. Se vi redan nu på de viktigaste skatteobjekten, d. v. s. på förut förmögna personer och bolag, så ha de redan i år mycket svårt att få några pengar att betala sina skatter med, och så som det utvecklade sig nu, är det tämligen säkert, att det blir värre nästa år. För övrigt är det alldeles säkert, som den förste ärade talaren sade, att de indirekta skatterna nu äro sådana, att de ganska mycket inverka på den fattiges levnadskostnader, ty de influera på alla varupriser, säkerligen i mycket högre grad än vad kaffetullen skulle göra.

Ja, jag begärde ordet egentligen för att få framhålla detta emot herr Gustaf Nilsson, som pläderade för den ståndpunkten att icke ha indirekta skatter utan bara direkta. För övrigt är jag av den uppfattningen, att hur det än må gå med utgiftssidan och inkomstsidan i budgeten denna tull ovillkorligen kommer att behövas, och jag kan ej se annat än att det riktigaste vore att nu bifalla densamma; men som det tydligen ej har någon utsikt att lyckas, skall jag ej framställa något yrkande.

Herr H e y m a n: Herr talman! Herr Gustaf Nilsson i Kristianstad ansåg, att erfordras ytterligare skattemedel, så må de direkta skatteköllorna än vidare tömmas. — Med anledning därav tillåter jag mig erinna om att skattekon nu är tommjölkad på de två spenar, som leda till de direkta skatteköllorna. Det återstår sålunda icke annat än att i överensstämmelse med goda mjölkningsregler tillgripa övriga två spenarna, som leda till de indirekta skatteköllorna. Genom en alltför ensidig direkt beskattning har skattekon nu blivit sjuk. Hennes hälsotillstånd är i detta ögonblick till och med kritiskt. Att ytterligare försöka stimulera henne till direkt skatteavkastning torde helt enkelt föranleda hennes onaturliga död. Den ekonomiska kris och den därmed förenade arbetslöshet, som nu hemsöker landet, den har givetvis flere orsaker. En av dessa orsaker och till och med en rätt så väsentlig sådan är tvivelsutan den hårda beskattning, som nu under flere år överhövan påfrestat näringarna. Det torde nämligen ej kunna förnekas, att om skatterna icke i så hög grad slukat industriens och övriga näringars likvida tillgångar, så hade det nog sett helt annorlunda ut på arbetsmarknaden. Flertalet arbetsgivare hade otvivelaktigt då i långt högre grad än vad de nu med bästa vilja kunna göra till alla parter bästa berett sina arbetare tillfällighetsarbeten inom de egna avstannade företagen. Det torde därför enligt mitt förmenande vara till hela landets bästa, om man just nu under de rådande ekonomiska krisförhållandena i långt högre grad än hitintills anlidade de indirekta skatteköllorna. Att indirekta skatter likaväl som direkta ha sina olägenheter, det frånser jag ingalunda, men i och för sig är väl ändå icke en indirekt skatteform sämre än en direkt, och när nu det hela i varje fall enligt min bestämda tro resulterar i ett bättre sakernas tillstånd, så förefaller det åtminstone mig, som vore de principiella skäl, som resas mot indirekt beskattning i väsentliga delar, skenbara. Genom att allt efter förhållandena höja eller sänka det procenttal, efter vilket inkomst- och förmögenhetsskatten utgår, har åt denna skatt givits en form, varigenom man på ett mycket bekvämt och smidigt sätt kan reglera statsinkomsterna efter utgifternas krav. Det förefaller emellertid, som om denna utväg att bringa jämvikt i budgeten varit alltför bekväm och nära till hands liggande. Skatteprocenten har nämligen med ovarsam hastighet med förenämnda påföljd med ens drivits upp till bristningsgränsen, varigenom hela denna utmärkta regleringsapparat låst fast sig och bringats ur funktion. Vill man därför — detta erkännes även av alla, som ha sinne och förstånd för kapitalbildningens betydelse för ett blomstrande ekonomiskt liv — att inkomst- och förmögenhetsskatten skall funktionera på sätt som meningen var, d. v. s. utgöra en regulator på budgeten, så synes det vara synnerligen välbeaktat att snarast möjligt vrida skatteprocenten något tillbaka. Kan därför riksdagen i någon mån nedbringa inkomstkravet, så är kaffetullen därför ingalunda obehörlig, utan den riktiga utvägen är i så fall att sätta ned skatteprocenten. Endast därigenom kan inkomst- och förmögenhetsskatten åter bliva rörlig och tjäna som en verklig regulator på mer eller mindre angelägna anslagskrav.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

Förra söndagen var jag hemma i Västergötland på ett bondkalas, bortåt ett hundratal bönder deltog i detta gästabad. Kaffetullen var där det allmänna samtalsämnet, men oaktat "klass II" och kaffe vid detta tillfälle verkligen var "stugans enda glädje", så var likafullt meningen alldeles enhällig därom, att nog kunde kaffetullen höjas, om det oundgängligen erfordrades. Jag nämner detta för att visa, hur det nu äntligen resoneras i en landsortsbygd, där det räknas med realiteter, och där man ej klenmodigt sitter och valspår vare sig i förtullade eller oförtullade kaffesumpar. —

Herr statsrådet T a m m: Herr talman! Då flere talare här ha berört förhållandet mellan den direkta och den indirekta beskattningen, så kan det kanske vara lämpligt, att jag i största korthet endast delgiver några siffror i den vägen. Jag har låtit göra upp en tabell, som visar, hur förhållandet varit under de senare åren. Den är ju rätt målande, så tillvida som den mycket tydligt visar på de särskilda förhållanden, som varit en följd av kriget, i det att de direkta skatterna under de åren, när högkonjunkturen var som starkast, stego oerhört högt, under det att de indirekta naturligen då procentuellt i stället minskades. Jag skall endast nämna några år, ej alla, ty det skulle taga för lång tid. Då har jag gått så till väga, att jag slagit ihop summorna av indirekta och direkta skatter och sett efter, hur många procent de indirekta och de direkta utgöra av den hopslagna summan.

1913 utgjorde de direkta skatterna 23,3 % och de indirekta 76,7 % av den sammanslagna summan. 1915 — då hade ju kriget börjat och varat något år — hade de direkta skatterna procentuellt gått upp till 48,5 %; alltså de indirekta till 51,5 %. Vi hade då kommit till ett läge, som praktiskt var sådant, att de direkta och de indirekta vägde ungefär jämnt. Läget var ungefär liknande 1916. Så kommo 1917, 1918 och 1919 — högkonjunkturens år. 1917 gingo de direkta skatterna upp, på grund av det oerhörda överskott, som uppstod på de beräknade siffrorna, så att de direkta skatterna gingo upp till 71,3 %. 1918 uppgingo de till 77,3 %, 1919 till 66,7 %. Alltså voro motsvarande siffror för de indirekta 28,7, 22,7 och 33,3. Sedan blev det en nedgång till ungefärligen samma förhållande, som synes i början av kriget hava rätt, så att 1921 vägde det någorlunda jämnt, ungefär hälften av vardera. För år 1921 — de siffror alltså, som finnas i årets riksstat och den tilläggsstat, som nu är framlagd: delvis *beräknade* siffror — utgöra de direkta skatterna 43,6 % och de indirekta 56,4 %. Det är de siffror, som alltså närmast framkommit vid förra årets behandling av budgeten. Nu är emellertid förhållandet märkligt nog, att det praktiskt sett ej är någon förskjutning till de indirekta skatternas höjande i den budget, som jag svarar för. Någon smula höjning finnes verkligen. Det måste ju alltid uppstå någon växling, men icke någon som kan tillmätas någon verklig betydelse. I den stat, som nu är förelagd riksdagen, är förhållandet nämligen mellan den direkta och den indirekta skatteprocenten alltså 42,3 och 57,7,

och förra året voro siffrorna 43,6 och 56,4. Det är praktiskt sett icke någon förskjutning till den direkta beskattningens favör i den nuvarande regeringens budgetförslag.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 8 e. m.

Herr Norling: Herr talman! Bland såväl motståndare som anhängare till det föreliggande kungl. förslaget har man visat sig benägen att uppfatta frågan om kaffetullens höjning som en övervägande finanspolitisk angelägenhet. I motiveringen till den kungl. propositionen framträder denna uppfattning särdeles kraftigt understruken, om än även det handelspolitiska och det folkhygieniska motivet i förbigående åberopas, och jag föreställer mig, att många bland dem, som i dag äro beslutna att giva sina röster emot en tullförhöjning, göra det förnämligast av den anledningen, att de känna sig förvissade om, att medel för tillgodoseendet av de statsfinansiella behoven kunna anskaffas på annat sätt. Ifall man bedömer frågan enbart från sådana utgångspunkter förefaller det, som om anspråken på uppskov med frågans avgörande ägde en tämligen oomtvistlig saklig motivering. Det är ju påtagligt, att man längre fram under riksdagen kan bättre än nu bedöma såväl vilka behov, som måste tillgodoses, som också möjligheterna att fylla dessa behov ur andra källor än de, som här ifrågasättas.

När jag för min del kommer att utan tvekan rösta för omedelbart avslag, tar jag emellertid ej hänsyn till den statsfinansiella sidan av problemet, och jag nödgas erkänna, att även de handelspolitiska och folkhygieniska skälen hava spelat en långt ifrån dominerande roll vid mitt ståndpunktstagande. Jag har så gott som uteslutande låtit bestämma mig därav, att kaffetullen obestriddligen är en konsumtionsskatt, och att den kommer att tyngst, förhållandevis tyngst drabba de medborgare, som ha den svagaste ekonomiska bärkraften — ett arrangemang, som jag ej kan finna principiellt försvarligt. Man må tala hur mycket man vill om kaffets egenskap av lyxartikel och om de folkhygieniska vådorna av den stora kaffekonsumtionen, så står det dock fast, att för dem, som hårdast drabbas av en tullförhöjning, är kaffe icke en lyxvara utan en nödvändighetsartikel, som ej kan undvaras i det dagliga hushållet. Det är ju för övrigt uppenbart nog, att man ej i realiteten kan räkna med någon avsevärt minskad förbrukning som resultat av kaffetullens höjning. Utginge man från sådana förväntningar, så måste man ju samtidigt säga sig, att det statsfinansiella syftet skulle i betänklig grad äventyras.

Sannolikt kan man räkna med en tämligen oreducerad förbrukning, och därav bevisas ytterligare kaffets egenskap av nödvändighetsartikel. Om nu effekten av en tullförhöjning praktiskt taget skulle inskränka sig till att konsumenterna få betala sitt behov av denna nödvändighetsartikel dyrare, så kan det rent av ifrågasättas, om man inte därigenom har gjort folkhygien en verklig björntjänst, ty det kan ju inte bestridas, att man

Ang. höjning av tullen å kaffe m. m. (Forts.) under de angivna förutsättningarna reducerar kaffekonsumenternas möjligheter att skaffa sig andra, ur ren näringsynpunkt mer önskvärda förbrukningsartiklar.

Nu har man visserligen sökt bagatellisera tullförhöjningens privat-ekonomiska effekt genom att påstå dels att tullförhöjningen per huvud räknat endast kommer att representera några få kronor per år, dels att kaffepriset på grund av förhållandena på världsmarknaden utan tvivel kommer att sjunka under den nuvarande prisnivån, även om tullen skulle tillkomma. Vad detta senare argument beträffar, lär det ej kunna bestridas, att tullen i varje fall verkar prisfördyrande, och om denna effekt helt eller delvis neutraliseras genom prisfall på världsmarknaden, så är detta närmast att betrakta som en lycklig tillfällighet, och ingenting garanterar, att inte fluktuationer i den andra riktningen snart nog kunna inträffa.

Vad återigen angår påståendet, att tullen endast representerar ett mycket obetydligt utgiftstillskott per konsument, så måste jag anmärka, att även några få kronor spela en viss roll för dem, som befinna sig i den situationen, att hela deras inkomst åtgår för omedelbar konsumtion, och i den situationen befinner sig flertalet av dem, som komma att drabbas av en höjd kaffetull.

I detta sammanhang kan jag inte underlåta att också erinra därom, att varje åtgärd, som medför ökade utgifter för konsumenterna och ökade utgifter av sådan art, att man icke kan undandraga sig dem, givetvis direkt motverkar ansträngningarna att få ned prisnivån. Det är mig icke obekant, att man inom skattepolitiskt intresserade kretsar arbetar för en differentiering av skatterna efter den principen, att den del av inkomsten, som förvärvas genom eget arbete, skall beskattas lindrigare än den del, som härflyter ur andra källor, medan å andra sidan den del, som användes för omedelbar konsumtion, skall bära en relativt tyngre skattebörda än den del, som sparas. Mot en sådan princip finnes det näppeligen någonting att invända, men det kan naturligtvis inte anses tillbörligt att över hövan belasta en inkomst, som användes för enbart nödvändig, i alira strängaste bemärkelse legitim konsumtion. Även härvidlag måste man givetvis tänka sig en differentiering. Betraktar man det föreliggande förslaget från de synpunkter jag här sökt antyda, måste man finna t. o. m. det ifrågasatta uppskovet med frågans avgörande ytterligt betänkligt. Beträder man uppskovslinjen, har man på sätt och vis erkänt, att det är de statsfinansiella hänsynen, som böra tillmätas prioritetsrätt. Enligt min mening bör man emellertid inte gå så långt i principlöshet, att man accepterar vilka inkomstkällor som helst för att komma ifrån de statsfinansiella svårigheterna.

Jag anhåller, herr talman, att få ansluta mig till dem, som yrkat bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Nilson, Karl August: Herr talman! Då jag biträtt utskottets slutyrkande, men icke varit i tillfälle att öva inflytande på motiveringen, har jag ansett mig här böra säga några ord.

Jag hyser icke, såsom flertalet av dem, som biträtt bevillningsutskottets betänkande, den meningen, att en tull på kaffe under alla omständigheter skulle vara skadlig. Jag hyser tvärtom den uppfattningen, att en sådan tull skulle till och med mycket väl kunna vara acceptabel under vissa förhållanden. Men dessa förhållanden synas mig icke föreliggande för närvarande. För det första har tullen här föreslagits till ett belopp, som i förhållande till varans värde är alldeles orimligt, nämligen till 70 à 80 % å varans värde. En sådan tull på en förbrukningsartikel och därtill på ett näringsmedel, kan man säga, eller åtminstone en nödvändighetsartikel, som användes i nästan alla familjer, är orimlig. För det andra är den föreslagna tullsatsen nära sju gånger så hög som den förut gällande, vilket torde vara omöjligt att acceptera. En sådan förskjutning av en tullsats på en gång verkar naturligtvis på ett sätt, som icke varit åsyftat. Den befordrar jobberiet och bidrar på samma gång också till att minska effektiviteten av tullen genom att inbjuda till anlitan-
Ang. höjning av tullen å kaffe m. m. (Forts.)

Jag har därför inom utskottet haft den meningen, att denna fråga bort behandlas på ett helt annat sätt. Jag har haft den meningen, att frågan först och främst aldrig bort komma fram just vid denna tidpunkt. Och däri ligger naturligtvis det största felet. Hade ärendet icke kommit fram nu utan kommit fram vid en senare tidpunkt under riksdagen, är jag nästan förvissad om att tullförhöjningen blivit genomförd, åtminstone till någon del. Det är ju alldeles givet, att ingen, som närmare ser på de nuvarande förhållandena, kan med glädje gå med på en ökad direkt beskattning. Man måste ju säga sig, att vi nu kommit nästan så långt man gärna kan gå i detta avseende. Man måste därför söka andra utvägar. När man därtill ser, att medel behövas, så kan man ju också tänka sig, att en tull kan komma att behövas. Men om tullen skall påläggas i denna utsträckning och på detta sätt, just på denna artikel, det är den stora frågan. Det hade naturligtvis varit önskvärt — det har redan förut varit framhållet här i kammaren — att man fått betrakta denna fråga i samband med övriga tullspörsmål och fått se, i vad mån man behöver denna tull och i vilket förhållande den kan ställas till andra, dels lyxtullar, dels finanstillar och dels industritullar och tullar på förbrukningsartiklar. Då jag såg saken på detta sätt, kunde jag för min del givetvis icke vara med om ett bifall till det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget.

När det sedan gällde frågan, huruvida ärendet skulle kunna bordläggas eller ej inom utskottet, låg ju saken så, att ett sådant bordläggande, d. v. s. uppskjutandet av behandlingen i utskottet, för vederbörande skulle ha medfört ganska stora obehag. Tullspärren var ju införd, d. v. s. importförbud var utfärdat. De lager, som lågo inne i landet, voro begränsade. Man jobbade med dessa lager och drev upp priserna. Förråden delades ut på en massa mindre köpare för att lagras. Efterbeskattningen skulle naturligtvis under sådana förhållanden aldrig ha kunnat bli effektiv, då ingenting funnes att beskatta. Lagren tömdes med andra ord under

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

denna tid. Det tjänade alltså ingenting till med ett uppskov på denna punkt. Därtill kom, att det försiag om kaffeskatt, som då förelåg, var av sådan art, att man icke kunde biträda det. Det har här redan framhållts åtskilliga oiägenheter därav, men utöver dessa, som sålunda redan framhållts, fanns en del andra, däribland den tvekan, som rädde, om hur en sådan skatt verkligen skulle kunna av den skattskyldige uttagas. Deklarationen skulle ske genast vid tullens införande, men likviden för skatten skulle icke erläggas förr än på hösten. Givetvis skulle då åtskilliga fingerade köp komma till stånd. En del köpmän skulle naturligtvis komma att sälja till bulvaner, och dessa bulvaner skulle snart vara insolventa, och staten på det sättet bedragas på skatten. Ja, detta var brister, som möjligen skulle kunna rättas til i utskottet, men någon tid härför fanns ju inte, då saken tämligen snart måste avgöras på grund av importförbudet. Då frågan alltså inte kunde bordläggas, då jag icke kunde gå med på den tull, som här var föreslagen, och då någon kompromiss, som ju också försöktes under hand i utskottet, icke var möjlig att genomföra, stod mig ingenting annat till buds än att följa utskottets majoritet på dess avslagsyrkande. Som frågan i dag ligger, tror jag icke heller, att det skulle vara synnerligen lyckligt med ett uppskov. Jag tror, att landet mår bäst av att denna fråga blir i dag avgjord i ena eller andra riktningen och att man icke uppskjuter avgörandet flera månader framåt. Jag tror också för min del, att det inte saknas möjligheter att komma till rätta med dessa svårigheter senare, antingen genom att på ett eller annat sätt följa samma linje eller också genom att vi finna möjligheter att anskaffa de behövliga medlen på andra vägar. Jag tror, att ett uppskov i dag skulle leda till så stora oegentligheter och så stora obehag för många, såväl för allmänheten som för köpmannakåren, att jag icke kan biträda förslaget därom, och trots, herr talman, att jag under vissa förutsättningar skulle ha kunnat rösta för en dylik tullförhöjning, åtminstone i viss utsträckning, kan jag dock nu icke annat än yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sten dahl: Herr greve och talman, mina herrar! Det var en ärad talare på Kristianstads länsbänken, som i första hand uppkallade mig genom uttalandet av en förmodan, att det i det nuvarande statförslaget alldeles säkert finnes en hel del besparingar att göra, på grund av att vi nu befunno oss i en period av fallande konjunktioner och därför skulle kunna inskränka på de belopp, som i statförslaget äro upptagna som utgifter. Men han förbisåg enligt min mening fullständigt, att ett öylik förfarande icke kan ske ensidigt. Skulle man följa den av honom rekommenderade vägen, måste man nämligen samtidigt, i samma proportion som man minskar utgifterna, också minska på de beräknade inkomstbeloppen och då blir, såvitt jag förstår, den av honom anvisade vägen ofarbar så till vida, att den icke leder till någon verklig besparing i staten utan tvärtom till en försämring, en minskning av bärigheten hos statförslaget. — Det var den ena punkten på vilken jag ville bemöta ho-

nom. Den andra punkten gäller ett påstående av samme ärade talare, och detta påstående har delvis upprepats av den siste talaren, nämligen att ett uppskov ofelbart skulle framkalla ett mycket stort jobberi, i huvudsak eller nästan uteslutande bedrivet av grossisterna och mellanhandlarna. Detta är, såvitt jag förstår, en rätt grav beskyllning, som man enligt min mening borde akta sig för att framkasta, under förutsättning att man icke också har verkliga skäl för påståendet, att ett dylikt jobberi skulle kunna uppkomma. För att ett jobberi skall kunna uppstå, så måste det, såvitt jag kan fatta, absolut finnas någonting att jobba med, någon marginal att taga ut och spekulera i, och finnes inte den, så är också jobberiet eller spekuleringen från början alldeles omöjliggjord.

Nu har det från statsrådsbanken framhållits, att om behandlingen här i dag skulle resultera i en återremiss, måste importförbudet ofördröjligen upphävas. I och med att importförbudet upphäves, kommer det emellerud att finnas mer än tillräckliga kvantiteter av denna vara tillgängliga för konsumtionen, och då finnes det ingen möjlighet att driva upp priserna i höjden, d. v. s. att spekulera i brist på locovara. Det finns visserligen en differens att spekulera i i sådant fall, nämligen skillnaden mellan den projekterade tullen och den projekterade efterbeskattningen. Men återremitterar man ärendet och upphäver importförbudet, torde väl därav också bli en given följd, att när frågan på nytt kommer upp, bevillningsutskottet sörjer för, att tullen och efterbeskattningen sätts till samma belopp, och då, herr greve och talman, vågar jag för min del påstå, med den kännedom jag har om denna artikel, att någonting att spekulera i för köpmännen och mellanhandlarna icke finnes. Är det så, att spekulering skulle komma att äga rum, skulle det vara hos konsumenter, som vilja undandra sig en viss beskattning. Men det är någonting helt annat, och skall jag för närvarande icke ingå härpå.

Herr M ö l l e r: Herr talman! Jag har den uppfattningen, att om man skulle kunna gå med på någon höjning av den tullsats det här är fråga om, så måste det kunna förebringas absolut tvingande skäl. Jag har med stor uppmärksamhet åhört den deklaration, som finansministern har avgivit till försvar för sin ståndpunkt, men jag kan inte säga, att den på mig verkat på något sätt övertygande beträffande den oundgängliga nödvändigheten av denna tull. Det finnes i detta ögonblick — jag skall inte särskilt uppehålla mig vid den saken, den är redan berörd av föregående talare — ingen verklig möjlighet att överblicka budgetssituationen. Men att i en sådan stund, då ingen människa med säkerhet kan påstå, att denna tullsats på kaffe kommer att behövas, för att man skall kunna ordna budgeten, för att man skall kunna tillgodose statsverkets behov av inkomster, vare sig för tilläggsstaten 1921 eller för den ordinarie staten 1922 — att då begära, att riksdagen skall taga en så betydande förhöjning av kaffetullen, det förefaller åtminstone mig vara fullkomligt orimligt. Det är ju mycket vanskligt att på förhand säga, hur långt de i regel ganska enfatiska sparsamhetsproklamationer, som gjor-

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

des här under remissdebatten — jag tror från alla partiets sida — komma att följas, men säkert är, att skall det vara någon mening i dessa sparsamhetsdeklarationer, så borde väl ändå den utgiftsstat, som riksdagen slutligen fastställer, komma att rätt väsentligt understiga den utgiftsstat, som är riksdagen förelagd av Kungl. Maj:t. Jag menar: finnes det över huvud något allvar i alla dessa högt och högljutt proklamerade sparsamhetsprinciper från alla riksdagspartiets sida, så borde det väl resultera i en sådan minskning av utgiftssidan, att denna kaffetull till slut skall komma att visa sig under alla omständigheter obehörlig. Ser man saken på det sättet, så finnes det i själva verket, så vitt jag förstår, i dag intet annat argument för att man skulle besluta den av regeringen begärda kaffetullen än en önskan att över huvud taget förskjuta skattebördan i den riktningen, att vi få ökade indirekta skatter och minskade direkta skatter. Jag kan inte neka till, att jag nog tror den förhoppningen på många håll i riksdagen vara för handen, att om man kunde få denna fråga antingen avgjord så i dag, att förslaget om kaffetullen bifalles, eller så avgjord, att man har kaffetullen i reserv vid det slutliga uppgörandet av budgetförslaget, så skulle man kunna försöka att pressa ner även den av Kungl. Maj:t begärda procenten på inkomst- och förmögenhetsskatt för att i stället fylla luckan med det belopp, som kaffetullen skulle kunna antas komma att inbringa.

Jag har inte något principiellt emot indirekta skatter, men det är klart, att från mina utgångspunkter är det av den allra största vikt, om jag skall acceptera en indirekt skatt, att den om möjligt även den, liksom den direkta skatten, träffar medborgarna i vårt land efter deras förmåga att bära skatten. Hade man kunnat säga, att det här är fråga helt enkelt om en lyxtull, om en enkel och naturlig lyxtull, skulle jag inte ha kunnat göra några invändningar. Men den uppfattningen, att kaffetullen skulle vara något slags lyxtull, den tror jag knappast någon numera på allvar vågar vidhålla. Över huvud utgår man naturligtvis ifrån att man föreslår ökad tull särskilt på denna vara just därför, att den är en visserligen i och för sig relativt billig vara men eftersom den förbrukas av alla människor, så beräknas den inbringa mycket stora belopp. Det är därför man under alla år, när man tyckt sig ha behov att täcka ett hål i budgeten, har kommit fram med kaffetullen såsom den lämpligaste indirekta skatt, som man över huvud kunde föreslå.

Jag vet ju mycket väl, att det klagats oerhört, och jag kan också erkänna, kanske icke alldeles utan skäl, över de tryckande direkta skatterna under de senaste åren. Ja, spørsmålet om hur man skall fördela skatterna på olika inkomsttagare, det tillhör de frågor, om vilka de olika inkomsttagarna aldrig i livet komma att bli ense. Jag är alldeles övertygad om att för ett bolag, som behöver rörelsekapital, en skatteutgift på 30 % eller på 20 % eller t. o. m. litet lägre, kan kännas ganska svårt att komma ut med. Men jag är precis lika övertygad om att för en person, som det ena året har, låt mig säga, en inkomst på 5,000 kronor, och som nästa år eller kanske året därpå, då skatten för denna inkomst skall

betalas, har sett sin inkomst sjunka till 3,000 kronor t. ex., det i grund och botten ändå blir en mycket svårare börda att bära, då han på sin levnadsstandard skall avstå från det belopp, som skatten kommer att utgöra. På denna punkt är det min övertygelse, som sagt, att mellan inkomsttagare av olika grader aldrig kommer att uppstå enighet, om vilka som i själva verket drabbas hårdast av skatterna. Men jag kan inte neka till, att skall jag försöka se objektivt på denna sak, så kommer jag alltid slutligen till den konklusionen, att nog är det ändå svårast i detta land för de fattiga människorna, svårare för de fattiga människorna än för dem, som ha relativt mycket att ta av.

*Ang. höjning
av tullen ö
kaffe m. m.
(Forts.)*

Nu kan det inte hjälpas, att indirekta skatter av den natur det här är fråga om icke på något sätt drabba i förhållande till bärkraften. Den är alldeles komplett likgiltig. Vilken ekonomisk bärkraft en människa än har, så drabba de indirekta skatterna enligt sin natur likformigt, och det blir många gånger en progression nedåt; de stora familjerna med små inkomster drabbas hårdare än de små familjerna med stora inkomster.

När jag nu ser på den utveckling, som har utmärkt vår budget under de senaste åren, så kan jag i förslaget om denna kaffetull inte utläsa något annat än en i och för sig rätt naturlig men senkommen psykologisk reaktion mot ett direkt skattetryck, som nu till stor del är avlyftat, som inte alls längre drabbar på samma sätt den stora inkomsten eller bolagsinkomsten som under ett par föregående år.

Det har anförts vissa siffror här, som skulle belysa utvecklingen på detta område. Jag skall tillåta mig att anföra några andra siffror, som efter min mening i varje fall förtjäna att ihågkommas, då man skall bedöma utvecklingen av förhållandet mellan den direkta och indirekta beskattningen i vårt land. Jag vill nämligen peka på de budgetsförslag, som under några år framlagts av olika regeringar. Där får man en efter min mening god utgångspunkt för en jämförelse med det budgetsförslag, som den nuvarande regeringen framlagt. Det visar sig då, att de indirekta skatterna år 1919 beräknades utgöra 33 % av statens samtliga egentliga inkomster. 1920 var samma siffra för de indirekta skatterna 27 %. Men därefter har man att anteckna en stegring. 1921 var siffran 38 %, och i det budgetsförslag, som nu föreligger, utgöra de indirekta skatterna icke mindre än 48 %. Detta innebär ju uppenbarligen, även om förslaget om förhöjning av kaffetullen avslås men riksdagen för övrigt accepterar de förslag, som kunna komma ifrån regeringen, en faktisk och mycket betydande förskjutning ifrån de direkta skatterna och till de indirekta skatterna. Det kan sålunda enligt min mening vid denna riksdag icke med fog göras gällande, att man går den vägen att så oerhört öka den direkta beskattningen, under det att man icke vill taga ut något nämnvärt på den indirekta beskattningens väg, ty om man tar ut, låt mig säga, mellan 40 och 50 % på den indirekta beskattningens väg, då har man efter min mening överskridit den gräns, som rimligen bör sättas för de indirekta skatternas andel i inkomsterna för staten, och

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

då har man kommit till den gräns, där man alljämt måste hålla på, att det är nödvändigt att öka de direkta skatterna. Jag kan sålunda ur dessa siffror icke dra någon annan slutsats än att regeringens önskan om någon förskjutning till de indirekta skatternas förmån kommer att uppfyllas, även om kaffetullen av riksdagen skulle komma att avslås.

Har man den uppfattning, som jag i detta ärende hyser, så innebär det, som sagt, ingalunda, att man skulle vända sig mot allt vad finanstullar heter. Jag kan inte acceptera den argumentation, som består däri, att man säger, att ett avslag å förslaget om förhöjd kaffetull, som i och för sig skulle innebära en minskning med 35 miljoner kronor på inkomstsidan, skulle, som finansministern här i dag gjort, berättiga att lägga till post på post av omdiskuterad beskaffenhet, varigenom man slutligen kommer till så skrämmande siffror, som att man skulle minska statens inkomster med icke mindre än 85 miljoner kronor. Då har man visserligen kommit till siffror, där det inte längre blir möjligt att på ett rimligt sätt genom sparsamhetsåtgärder kunna utjämna budgeten. Men det är ju inte alls fråga om vare sig 55 miljoner eller 85 miljoner kronor, utan vad det här i dag är fråga om, är 15 miljoner kronor på tilläggsstaten och 22 miljoner kronor på 1922 års stat. Det är efter min mening inte större belopp än att om riksdagen, som sagt, tar sina egna ord på allvar, skall budgeten på utgiftssidan kunna presas ner med motsvarande belopp.

Det har sagts om uppskovsförslaget, att om man inte vill acceptera tullen i dag, så bör man i varje fall inte avslå förslaget om uppskov utan man skall låta tullförslaget gå till bevillningsutskottet, och man har både från finansministerns sida och ifrån, så vitt jag inte är illa underrättad, i denna sak kanske ännu mer sakkunnigt håll, nämligen från herr Stendahls sida, ju klargjort för oss eller sökt klargöra för oss, att det inte finnes någon som helst anledning att tro, att det skall bli något jobberi eller någon spekulation i kaffe, därest uppskovsyrkandet bifalles. (Ja, mina herrar, om uppskovsyrkandet bifalles, så innebär det ju, att förslaget om kaffeskatten under alla förhållanden faller. Det innebär, att man inte får in det belopp man beräknat för tilläggsstaten. Då skulle vi nu alltså rädda den del av kaffetullen, som är avsedd att gå in i 1922 års budget.) Jag har mycket svårt att förstå det resonemang, som säger, att vissa tecken på kaffemarknaden tyda på, att man skulle kunna undgå det ifrågasatta jobberiet i kaffe, ty jag tror inte, att praktiskt taget någon människas erfarenhet i något land av sådana åtgärder, som man här ifrågasätter, är den, att spekulation och jobberi utebli. Jag erkänner gärna, att jag inte kan bedöma kaffemarknadens nuvarande ställning och heller icke vilken ställning kaffemarknaden kan få i maj. Men vad jag däremot, med kännedom om människornas sätt att reagera på saker och ting här i världen, med stor säkerhet tror mig kunna påstå är, att många komma att räkna på följande vis: "Få vi en förhöjning av kaffetullen på 68 öre i maj månad, så nog

skola vi legagna oss av tillfället, så att vi skola få den tullinkomsten i stället för staten.”

Nu har man sagt, att stora partier kaffe redan äro utexpedierade i smärre poster, vilket skulle göra, att kaffeskatten under alla omständigheter delvis skulle slå fel. Betyder det, att de nuvarande kaffelagren i någon större utsträckning börjat tömmas, ja, mina herrar, är det då någon, som tvivlar på att kaffegrossisterna skola låta sig angeläget vara att, i förhoppning om denna tull i maj månad, fylla sina lager och för sin egen räkning ta ut det här ifrågasatta tullbeloppet? Nej, jag är ganska säker på att den spekulationen i kaffe kan inte undvikas, utan den kommer fullkomligt säkert. Därför är det min uppfattning, att frågan i dag bör slutgiltigt avgöras.

Finansministern förklarade, att den behandling av det här ifrågavarande förslaget, som riksdagen hittills har bestått det, för spekulanter icke verkat lockande och tilldragande. Nej, det kan man måhända säga. Men om riksdagen i dag fattar ett uppskovsbeslut, så kan man väl vara tämligen säker på, att det tolkas som ett i maj månad kommande bifall till förslaget om förhöjd kaffetull. Först och främst skall det nog visa sig, att om man inte i god tid har lagt denna press på riksdagens sparsamhetsiver, så finnes det inga möjligheter att då klara budgeten, med mindre än man tar kaffetullen, därför att det nog kommer att resas ett hårdnackat motstånd mot varje uppskrivning av inkomstskatteprocenten. Ifrågasattes en höjning därav från det föreslagna beloppet med 10—15 %, är jag övertygad om, att ofantligt många ledamöter av riksdagen då komma att i stället föredra kaffetullen. Jag tror sålunda, att om riksdagen i dag fattar ett uppskovsbeslut, detta omedelbart skulle verka som en stor lockelse för kaffegrossörerna att försöka förtjäna på detta uppskov.

Jag måste för min del motsätta mig ett beslut, som i bästa fall ger staten litet grand inkomster och därjämte ger jobbare och spekulanter inkomster, men som i sämsta fall ingenting annat gör än ger jobbare och spekulanter inkomster och icke ger staten ett dugg.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson, Gunnar: Herr greve och talman! Då jag har begärt ordet, är det för att här i kammaren få framföra en synpunkt på denna fråga, som jag anser icke hava blivit tillräckligt skarpt betonad. Jag är icke den, som på något sätt skall frukta att under förändrade förhållanden lägga tull, och till och med en ganska hög tull, även på kaffe. Jag är fullkomligt ense med de herrar, som hava sagt, att kaffe endast endels är ett njutningsmedel, och i mycket att anse som en nyttighets- och nödvändighetsvara. Men jag går så långt, att jag anser, att man till och med i detta land skall hava rättighet att använda njutningsmedel. När jag för närvarande icke kan gå med på vare sig att lägga en högre tull på kaffe eller ens att uppskjuta avgörandet, beror detta på det förhållandet, att jag anser, att tiden icke är mo-

ing. höjning
av tullen å
kaffe m. m
(Forts.)

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

gen för att använda ett så ytterligtgående medel, att gripa ned i skatteresurserna så långt och så djupt, som detta i själva verket innebär. Jag är fullkomligt ense med herr finansministern att här stunda vargatider, att vi, om vi se på världssituationen, icke kunna påräkna att få förhållanden, som äro att anse såsom ljusare än de nuvarande, under vare sig detta eller nästa år, kanske icke på ett par, tre år. Vart bär det då hän, mina herrar, om vi i detta ögonblick, så snart de allra första tecknen visa sig till att det stramar åt och börjar bli besvärligt att få ihop budgeten, medan ännu penningtilloppet i statskassan är mycket betydande — varthän bär det, om vi redan nu skola tillgripa de yttersta resurserna? Icke går det an att nu börja bottenskrapa så grundligt som här föreslås. Just därför att jag är av alldeles samma uppfattning som den nuvarande regeringen, att här måste sparas och sparas allvarligt — ehuru regeringen beklagligtvis kom till så sent, att den icke har kunnat genomföra denna allmänna teoretiska uppfattning så fullständigt som jag hade hoppats och som den helt säkert själv velat och eljest kunnat — måste jag i överensstämmelse med denna regeringens allmänna politik på det bestämdaste varna mot att nu taga denna resurs, som ändå finnes och som vi böra ha den gången, då skatterna icke flyta in så rikligt, som i år och nästa år har varit och med stor sannolikhet kommer att bliva fallet. För mig ligger avgörandet på den punkten, att vi icke hava rättighet att spela ut allt redan nu, utan vi måste spara för framtiden, och jag vill stryka under vad som förut är sagt här i kammaren flera gånger i dag, att vi hava icke någon bättre skruv på oss själva och vårt eget sparsamhetsnit än att verkligen nu säga nej till denna tull. Då kan regeringen med fullaste fog visa hän på vad riksdagen har beslutat och säga: "Nu, mina herrar, få ni vara så vänliga och verkligen göra allvar av sparsamheten."

Jag tror icke, att det på alla håll i kamrarna finnes riktigt klart medvetande om hur betänkligt läget i själva verket är ute i världen och hur det blir här. Det stramar åt och folk känner, att det kommer någonting, men vi äro icke riktigt klart medvetna om vad det är. I stället för sparsamhet fruktar jag, att vi böra och måste proklamera ordet snålhet, när det gäller statsutgifterna. Här måste klämmas i på ett helt annat sätt, om vi icke skola gå mot alldeles fruktansvärda statsaffärer.

Man invänder då, att vi ju kunna vänta med avgörandet till i maj, och här har av herr finansministern i en — det vågar jag säga — förskönande dager saken framställts så, att det icke skulle vara så farligt med det jobberi man fruktat. Här finnas emellertid åtskilliga tecken, vilka — med all vördnad för auktoriteterna på kaffehandelsns område — icke alls hava här beaktats. Var och en som följer den utländska tidskriftslitteraturen på dessa områden vet, att det pågår ett stort arbete för att söka åstadkomma en ny kaffevalorisation i Brasilien. Vad betyder det? Jo, lyckas dessa strävanden kommer

det att betyda stigande kaffepriser. Det kan hända, att dessa försök spricka, i den händelse Newyorkbörsen icke vill lämna tillräckligt penningstöd till den brasilianska staten. Men klagomålen över kaffeförlusterna och över svårigheten att få kaffe sålt och nöden bland kaffeherrarna i Brasilien äro mycket större till och med än bland vete-herrarna här. Det kan ingen människa — så stor sakkunskap har jag, att jag med bestämdhet vågar säga det — förutspå utvecklingen av priserna på kaffemarknaden under den närmare tiden. Här kunna komma många överraskningar, innan vi ånyo skulle komma att taga denna fråga under behandling. Och jag är fullkomligt överens med den föregående ärade talaren, att det ligger i människolynnet och det ligger även fullkomligt i den legitima handelns rättigheter att försöka begagna sig av alla de medel som finnas till förtjänster. Vi kunna därför icke undgå, att det här blir en mycket betydande, mer eller mindre vinstgivande, mer eller mindre förlustbringande, men alltid säkert för staten såsom skattetagare förlustbringande verksamhet — jag vill icke precis i alla fall kalla det för jobberi.

Jag kan alltså icke annat än på det allra kraftigaste lägga alla dem av mina kamrater här på hjärtat, vilka vilja arbeta på att vi med tanke på uppgörandet av budgeten åren 1922 och 1923 skola gå vägen icke att skaffa nya inkomster utan att minska utgifterna och som verkligen i hjärtat vilja detta och frukta framtiden, att de icke gå med på denna tull utan utan tvekan rösta däremot. Då kommer budgeten i ett vida bättre läge och vi följa regeringens allmänna principer på ett vida fullständigare sätt än om vi nu följa den i denna detalj.

Herr talman! Jag ber att få yrka avslag på den kungl. propositionen.

Herr statsrådet T a m m : Herr talman! De tvenne närmast föregående ärade talarna hava här berört och synnerligen varmt rekommenderat den sparsamhetslösen, som riksdagen velat göra sig till tolk för. Jag kan ju icke annat än hysa stor tacksamhet därför, då detta till fullo överensstämmer med de önsknings jag själv har. Men jag tror mig hava visat, att trots denna sparsamhet är det all sannolikhet för att de inkomster, som äro beräknade i budgeten, verkligen komma att behövas. Herr Möller sade, att de något över 30 miljoner det här gäller, om man tager bort kaffeskatten — 5,4 miljoner vill jag minnas siffran var för denna — skall man dock kunna göra obehövligen genom besparingar. Härom hyser jag för min del starkt tvivel, så mycket mera som jag också visat, att nya krav städse uppkomma. Jag vill dessutom peka på herr Sändlers, enligt mitt förmenande mycket tilltalande och välbetänkta motion om avskrivning av kommissionsförlusterna.

Herr Möller utgick också från att man i maj skulle hava att avgöra, om man skulle besluta en höjning av tullen med 68 öre eller icke. Jag vill i detta avseende säga, att för min del utgår jag från att, om

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

Ang. höjning av tullen å kaffe m. m.
(Forts.)
frågan uppskjutes, kommer den att i maj ligga på det sättet, att man då verkligen kan bedöma vad som behövs. Jag utgår alltså ingalunda från att det i maj nödvändigt skall behövas en höjning med dessa 68 öre. Jag kan mycket väl tänka mig en lägre tull, om det blir ett mindre belopp, som måste täckas.

Professor Andersson yttrade, att tiden ännu icke skulle vara inne för att tillgripa denna tull, och att penningtillgången i skattkammaren nu är mycket betydande. Jag skall be att få erinra om att penningtillgången i skattkammaren efter frånräknande av de anslag, som i budgeten hava beräknats skola tagas från kassafonden, är precis så mycket, som verkligen behövs för framtiden. Det är nämligen 150 miljoner kronor för budgetårets omläggning, vilken är avsedd att genomföras 1923, samt därutöver 126 miljoner kronor, vilket kassaförslag anses behöfligt för staten och alltså icke bör konsumeras.

Vidare yttrade sig herr Andersson om läget på kaffemarknaden och sade, att många överraskningar kunde inträffa, innan frågan ånyo komme under kamrarnas prövning. Jag tror mig också något kunna bedöma denna sak. Jag är icke direkt sakkunnig på området, men jag har dock någon inblick i kaffemarknaden, och jag vågar säga, att alla förutsättningar finnas för att icke några sådana överraskningar skola komma, förrän nästa års skörd kommer i marknaden.

Herr Wijk: Herr talman, mina herrar! Jag hade icke tänkt att behöva taga till orda i denna debatt, där själva saken har behandlats på så uttömmande sätt från en hel rad av föregående talare. I själva verket har jag icke heller något nytt att tillägga. Men jag blev närmast uppkallad av herr Möllers anförande, av den utgångspunkt, som han anlade, och den slutsats, till vilken han kom. Jag är nämligen fullt ense med honom om utgångspunkten, men jag kommer till ett annat resultat än han.

Han utgick från det påståendet, som jag måste underskriva, att vi i detta ögonblick icke med säkerhet kunna bedöma statsverkets behov vid riksdagens slut. Man kan hysa olika uppfattningar om hur det kommer att ställa sig, mörkare eller ljusare; jag ser det antagligen mer pessimistiskt än den ärade talaren gör. Jag kan emellertid medge att vi för närvarande icke kunna klart bedöma ställningen och behovet. Men då han från denna utgångspunkt kommer till den slutsatsen, att riksdagen nu bör avskära för sig en av de möjligheter som föreligga att lösa statsregleringen vid riksdagens slut, kan jag icke längre följa honom. Jag finner att utgångspunkten tvärtom leder till en rent motsatt slutsats, nämligen att riksdagen bör bibehålla alla de möjligheter, som kunna finnas till hands för verkställande av den nödvändiga statsregleringen. Att kaffetullen vid den tidpunkten skulle vara av noll och intet värde för 1921 års tilläggsstat, den uppfattningen kan jag för min del icke dela. Det skulle förutsätta, att något kaffe icke skulle importeras till landet efter maj månad, och det är ett antagande, som

jag anser vara alldeles ohållbart. Det är givet, att genom ett uppskov med beslutet den inkomst, som kunde tillföras 1921 års tilläggsstat, komme att minskas, men den skulle långt ifrån falla bort.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Både av utskottet och av den näst föregående talaren har framhållits det behov att spara med statsutgifterna, som förefinnes, och det lyckliga inflytande, som ett avslag på kaffetullen skulle hava på riksdagens sparsamhet. Ifråga om riksdagens sparsamhet får jag säga, att de sista årens erfarenhet berättigar till en viss skepsis. Det har varit en sorglig brist på överensstämmelse mellan ord och handling på detta område. Nu tror jag för min del, att insikten om nödvändigheten att spara i år är betydligt mera levande än den någonsin förut varit, och jag tror, att den kommer att sätta sitt spår i handling. Men som eggelse för en sådan sparsamhet tror jag, att det är minst lika nyttigt, om kaffetullen hänger såsom ett hot över riksdagens huvud, som om den nu skulle på förhand avskrivras.

Herr Möller ville, om jag förstod honom rätt, i någon mån skrämma oss med att vad som här låge bakom vore en allmän tendens att överföra beskattningen från direkt till indirekt form, och att ett uppskov med kaffetullen möjligen skulle kunna medföra försök och åtgärder vid riksdagens slut till sänkning av inkomstskattens procent. Jag tror, att den ärade talaren har tillräcklig kännedom om riksdagen och förhållandena här för att själv inse, att en sådan tanke är fullkomligt utesluten. Och efter min mening är det fullkomligt lika uteslutet att tro, att riksdagen då i något slags lättsinne kommer att acceptera något som för den är så motbudande som kaffetullen. Det blir endast som en sista resurs som denna då möjligen kommer att tillgripas.

Herr Möller sade, att om kaffetullen fortfarande står som en öppen möjlighet vid riksdagens slut, kan det hända, att riksdagen i valet mellan en höjning av inkomstskattens procent och kaffetullen kommer att föredraga den senare. Ja, mina herrar, det är ju möjligt, men är det då icke också fullkomligt riktigt att förbehålla riksdagen möjligheten att göra ett sådant val? Det är just för att förbehålla bevillningsutskottet och riksdagen dess rätt och frihet att vid riksdagens slut överskåda situationen och föreslå de olika medel, som kunna komma ifråga till budgetens täckande, som jag för min del ber att få ansluta mig till yrkandet om återremiss till utskottet.

Herr Nilsson, Gustaf: Herr talman! Jag skall endast be att få yttra ett par ord. Det har under debatten även från herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framhållits, att man nu över huvud icke önskade annat än att få frågans avgörande uppskjutet till i maj månad. Om man ser på den kungl. propositionen och även på statsverkspropositionen samt yttrandena däri, finner man, att där uttalas, att man för att förekomma en del av de för statsverket skadliga verkningarna av ett uppskov med frågan har ansett det nödvändigt att icke invänta utredningen om finanstillar över hela linjen.

Ang. höjning av tullen å kaffe m. m.
(Forts.)

För att undvika spekulation i kaffe, som skulle medföra ett undandragande av inkomster från statsverket, har man ansett frågan så betydelsefull, att man måste förelägga den ensam för sig och bryta ut denna del av frågan om finanstullarna. Jag skulle med hänsyn till dessa förhållanden vilja fråga: vilka garantier har man då för att uppskov med frågan nu skulle innebära, att spekulationen i kaffe omedelbart upphörde i och med att riksdagen i dag beslutade att låta frågan vila till i maj månad. En på kaffehandelsnämndens sak-kunnig man som herr Stendahl har här försäkrat, att någon sådan spekulering skulle från grosshandlarnas sida icke ifrågakomma. Det är möjligt, att herr Stendahl i detta avseende kan svara för sig själv eller för den handel han närmast känner till, men det är uppenbart och tydligt, att den omständigheten att man på förhand kan räkna ut, att det är utsikt till att kaffet i maj månad kommer att stiga med exempelvis dessa 68 öre per kg., kommer att leda till att de medborgare i detta land, som ha tillgång till pengar, också komma att resonera så, att man aldrig kan förlora något på att köpa en bal kaffe och lägga den på lager. Man har ändå alltid den säkerheten, att om det blir en kaffetullsförhöjning, kan man tjäna ett eller annat tiotal kronor på affären. Att så kommer att bli fallet är uppenbart, och redan har ju trots det importförbud, som råder, denna spekulering tagit ganska vittomfattande former.

Jag skulle för min del också vilja till kammarens övervägande framföra ännu en sak. Det försiggår dagligen här i landet en omfattande inställelse av arbetet. Arbetslösheten griper omkring sig, arbetslönerna pressas ned med 15, 20, 25 %. Över huvud taget förskjutes arbetarklassens ställning och inkomstförhållanden överallt oavbrutet nedåt under denna depressionsperiod. Innebörden av detta förslag är ju, att det, om det skulle av riksdagen bifallas nu eller framdeles, skulle tillföra statsverket en årlig inkomst av omkring 22 miljoner. Dessa 22 miljoner komma att till huvudsaklig del få betalas av samma medborgare, som på grund av depressionen pressas nedåt i ekonomiskt avseende. Huru man än söker bagatellisera den del som faller på varje person, kan man inte komma ifrån, att samtidigt som inkomsterna jämnt och ständigt pressas nedåt, kommer varje ökning av den indirekta beskattning på nödvändighetsvaror, i detta fall kaffetullen, att hålla priset på varorna uppe i en högre nivå och därmed bidra till att för dem, som köpa desamma, ytterligare försämra den ekonomiska motståndskraften.

Jag kan därför icke finna annat än att det lyckligaste beslut kammaren i dag kan fatta är att icke återremittera ärendet, ty därmed vinner man över huvud taget ingenting annat än att man har frågan hängande svävande. Jag förstår väl att de herrar, som anse att den indirekta beskattningen skall drivas och utvecklas, gärna vilja ha denna fråga hängande i luften och på så sätt ha möjlighet att på tre månader finna de röster som kunna behövas för att få kaffetullen igenom

Men för alla dem, som icke kunna vara med om att på denna nödvändighetsvara lägga ytterligare tull utöver vad som redan finns och har funnits sedan ett par årtionden tillbaka — för dem tror jag det är nödvändigt att redan i dag säga ifrån, genom ett bifall till utskottsförslaget, att vi, huru än förhållandena utveckla sig, icke kunna sympatisera med försöket att på denna nödvändighetsvara lägga ytterligare beskattning. I förhoppning att så må ske tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Herr Östberg: Det är ju en rätt underlig budgetbehandling som vid detta tillfälle tycks komma att utvecklas. Man börjar med att skära bort inkomster och säger med herr Andersson att då blir budgeten starkare. Jag har icke hört att det skall vara ett sätt att stärka en budget att skära bort inkomster redan från början.

Man — d. v. s. herr Andersson — har vidare hänvisat på att det ju är berättigat att vissa njutningsmedel stå till befolkningens förfogande. Ja, visserligen. Jag har icke heller hört att det skall vara fråga om att totalförbudet, som man på vissa håll strävar efter, skall omfatta kaffe, så att i det fallet tror jag att herr Anderssons farhågor kunna vara rätt så lugnade.

Men här är det fråga om vilka medel som skola stå till statens förfogande för att fylla de oavvisliga samhälleliga kraven och vilka medel som i detta hänseende böra komma att anlitas. Herr Möller har hållit ett stort, med starkt patos framfört anförande om de direkta och de indirekta skatternas förhållande till varandra och slagit ned på den nu föreslagna kaffeskatten såsom huvudsakligen drabbande de mindre bemedlade med en progression nedåt efter hans mening. Men det är underligt att, då man jämför den direkta och den indirekta skatten glömmer man nästan alltid *kommunalskatten*, oaktat man så nyss som förra året här i riksdagen fick påminnelse om att kommunalskatten är kanske den mest tyngande av de direkta skatterna. Man kan icke, vid frågan om direkt eller indirekt skatt, endast tillse hur *stats*-budgeten varierar från ett år till ett annat. För övrigt är det klart att om inkomsterna sina, måste den procent som kan tagas ut av inkomsterna bli mindre. Och det finns väl ingen som tvivlar på att inkomsterna komma att sina här i landet, och den direkta skatten kommer säkerligen icke att utgå med det belopp som har beräknats. Det kommer nog att bli ett stort deficit i den influtna skatten i jämförelse med den beräknade. Under sådana förhållanden är det nödvändigt att för framtiden se efter vilka andra inkomstkällor som kunna stå till statsverkets förfogande.

Kommunerna ha i stort sett ringa eller ingen indirekt skatt att lita till, utan de måste hålla sig till den direkta beskattningen. Här drogs fram ett exempel på att en, som är uppskattad för 5,000 kronor och måste betala skatt till statsverket, kommer att ha mycket svårt att göra det, om hans inkomster sjunka till 3,000 kronor de år han skall

Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)

betala skatten. Detta är givetvis mycket hårt, och det är nog hårdare att få betala en dylik skatt än att få betala kaffetull, ty man kan ju dricka litet mindre kaffe eller blanda upp kaffet. Den indirekta beskattningen kan man undandra sig, men debetsedeln kan man inte undandra sig, såvida man har utmätningsbara tillgångar.

Nu säger man här med stort eftertryck: kaffe är ingen lyxartikel utan en nödvändighetsvara, det har blivit en nödvändighetsvara även om det i och för sig kan ha ett bihang av lyx. Ja, men det är dock så att denna nödvändighetsvara icke behöver bestå uteslutande av rent kaffe. I Danmark är, enligt vad som uppgives, kaffet nästan alltid uppblandat med inhemska surrogat, under det svenskarna, under välmåendets dagar åtminstone, gärna vilja ha det rena, utländska kaffet oblandat och finna sig i vilka prisförhöjningar som helst som de utländska grossörerna och handlandena pålägga. Men när det gäller att taga litet till statsverket för nyttiga ändamål, reses en storm mot ett sådant angrepp på "den fattiges enda glädjekälla". Vårt grannland Norge är ju icke mindre demokratiskt än Sverige, kanske till och med litet mer, men åtminstone för några år sedan var kaffetullen där tre gånger så hög som i Sverige.

Jag tror att man får se på dessa saker litet praktiskt och icke jaga upp känslorna i onödan, och då måste var och en erkänna att den kolossala kaffeförbrukning, som hos oss särskilt i vissa landsändar förekommer, är till skada för folkhälsan. Skulle kaffeförbrukningen något inskränkas och kaffet något uppblandas, exempelvis med råg, som för närvarande icke går åt, vore det till stort gagn. Skulle en prisförhöjning, som tullen naturligtvis kommer att medföra, verka i den riktningen, vore det icke alls till skada.

Nu säger man här vidare att riksdagen icke skall antaga detta förslag i dag därför att slussarna komma att öppnas för slöseri, om man får för stora statsinkomster, och riksdagen borde väl visa att det är allvar med sparsamheten.

Det har dock ännu aldrig på senare åren hänt att en av Kungl. Maj:t framlagd budget gått ut ur riksdagens behandling förminskad, utan tvärtom ökad, och detta icke minst genom de krav och yrkanden som från socialdemokratisk sida framställts. Nu kan det ju hända att tiderna äro sådana, att man möjligen kan komma att minska på budgeten, och om så sker, kan det ju även hända att någon minskning kan ske i avseende på skattesidan. Men jag tror att inkomsterna komma att så sina för de enskilde, att inkomstskatteprocentens höjning, om den kommer ifråga, i alla fall icke kommer att ge så mycket, som man förut kunnat beräkna. Vidare är att märka, att det oupphörligt medges betydande avdrag för de lägre inkomsterna vid inkomstbeskattningen. Detta verkar naturligtvis också till en lägre avkastning av inkomstskatten.

Om man tar allt detta i betraktande, förefaller det visserligen finnas fog för den åsikten att man nu skall skjuta på saken tills man får

se huru budgeten slutligen ser ut. Däremot har egentligen endast dragits i härnad från håll, där man särskilt vill klämma riksdagen till sparsamhet, vilket jag dock tror obehövt under nuvarande förhållanden.

*Ang. höjning
av tullen &
kaffe m. m.
(Forts.)*

Från en del håll har det här dessutom sagts att, om man skjuter upp frågan, öppnar man slussarna för spekulationen, och då går en del av den förhöjda tullen bort för staten. Men, mina herrar, för det första finns det något som heter efterbeskattning, och hur den skall ordnas, veta varken spekulanterna eller vi för närvarande, men den kommer alltid att hänga såsom ett hot över spekulanterna. Vidare och framför allt ha vi att räkna med osäkerheten på den utländska kaffemarknaden, som herr Andersson just talade om. Tro icke herrarne verkligen, att spekulanterna i våra dagar äro så brända, att när denna osäkerhet förefinnes, när priset på detta område är så stort, de avkylas högst betydligt, i synnerhet som de också måste stå risken, att när allt kommer omkring, det kanske inte blir någon kaffetull?

Jag tror, att den nu föreslagna skatten är fullt befogad och att även om den påläggas, man icke kan klaga över att vi här i landet ha för litet direkta skatter i jämförelse med de indirekta.

Herr greve och talman, jag ber alltså att få förena mig med dem, som yrka återremiss till bevillningsutskottet.

Herr S a n d l e r: Jag har icke begärt ordet för att söka med några nya argument påverka kammarens beslut i denna fråga. Jag blev uppkallad genom att herr finansministern för andra gången hänvisade till förekomsten av en motion från min sida, en motion, däri jag tillät mig hemställa att vid årets riksdag skulle fattas beslut om avskrivande av hela den säkert konstaterbara kommissionsförlusten. Herr finansministern ansåg tydligen tillvaron av denna motion vara av betydelse för kammarledamöternas prövning av nu föreliggande fråga. Då jag i detta hänseende hyser en helt annan uppfattning, har jag ansett mig böra begära ordet.

Om det vore så, att i den av mig väckta motionen hemställdes till riksdagen, att den skulle åtaga sig någon ny utgift och därtill en utgift på 40 miljoner — ty så stor är differensen — då är det ju alldeles självfallet att ens uppfattning om lämpligheten av detta förslag måste på det allra starkaste inverka på ens uppfattning angående behovet av statsinkomster. Men jag ber för min del att få göra gällande, att så ligger icke denna fråga. Det är icke här frågan om att riksdagen skulle åtaga sig någon ny utgift, för vilken det måste anskaffas en verklig inkomst. Kommissionsförlusten är ju gjord, utgiften har skett i det förgångna, och frågan gäller: skall man låta denna redan förbrukade summa i fortsättningen sväva som en tillfällig skuld, eller skall man skriva bort densamma? Det är alltså egentligen fråga om, huruvida man vill låta kassafonden redovisa statsverkets verkliga ställning eller man av ett eller annat skäl vill låta denna skuld, som självfallet inverkar på bedömandet av kassafonden, fortfarande sväva kvar. Att

Ang. höjning tidigare, under remissdebatten, försökt påvisa.

av tullen å ett avskrivande icke inverkar på statsverkets verkliga ställning har jag
kaffe m. m.

(Forts.)

För övrigt vill jag endast tillfoga ett par ord. Jag delar finansministerns syn på allvaret i det nuvarande budgetläget och anser, att för den händelse riksdagen skulle fatta ett beslut som berövade budgeten den ena eller andra inkomsten, så ikläder sig riksdagen därmed plikten att tillse att riksdagen icke lämnar budgeten ifrån sig i ett svagare tillstånd än riksdagen har mottagit den från regeringen. För min del vågar jag livligt hoppas att det skall bliva möjligt för riksdagen att lämna den ifrån sig i ett starkare tillstånd, och jag vill således stryka under här, att med ett avslag, så som jag uppfattar saken, följer givetvis att man måste vara beredd på att skaffa budgeten de verkliga inkomster som kunna befinnas behövlige; hur stort detta belopp kan bli vet jag i denna stund icke. Jag skulle emellertid vilja, med hänsyn till de erfarenheter, som tidigare gjorts angående riksdagens budgetbehandling, uttala en varning mot att förfara på det sättet, att då den ena icke vill ha indirekt skatt och den andra icke vill ha direkt skatt, man till sist gör en budget, som består av skatter, dem ingen betalar. Det har riksdagen gjort vid flera föregående tillfällen genom att helt enkelt räkna upp inkomstposterna i budgeten.

Då jag för min del är av den mening, att man kan tillföra budgeten verkliga inkomster på den direkta beskattningens väg, och då jag under sådana omständigheter väljer att gå den vägen i stället för den indirekta beskattningens, kommer jag att ge min röst för bevillningsutskottets hemställan.

Herr Möller: Herr Wijk förklarade, att uppskovsyrkandet var dikterat av att man ville förbehålla riksdagen möjlighet att välja emellan en eventuell uppskrivning av skatteprocenten vid den direkta beskattningen och kaffetull. Jag kan mycket väl förstå det resonemang, som ligger bakom detta, men jag vill icke vara med därom till det pris, som här är fråga om. Ty det kan ju icke hjälpas, trots allt vad som sagts, att en stor del av de beräknade statsinkomsterna på kaffeskatt och kaffetull under alla omständigheter skäres bort, när man går på uppskovsvägen, och å andra sidan kan det heller icke hjälpas, att ett under månader svävande tullhot på kaffe kommer att öka allmänhetens efterfrågan på denna vara, så länge man tror, att man kan köpa kaffet litet billigare än det kommer att bli, sedan riksdagen slutligen fattat sitt beslut. Men om efterfrågan på kaffe ökas, medför detta ofelbarligen också en ökad import, varigenom jag tror, att själva den beräkning, som avser att tillföra statskassan 22 miljoner kronor på den förhöjda tullsatsen icke skall visa sig hållbar, när det kommer till kritan.

Jag har icke, såsom herr Wijk nämnde, försökt skrämma kammaren med något uttalande om att här skulle föreligga en tendens att öka de indirekta skatterna och minska de direkta. Vad jag sagt är det, att på det sätt som regeringen uppgjort sitt budgetsförslag, innebär detta i

och för sig, även om kaffetullen skäres bort, en förskjutning till den indirekta beskattningens förmån, om nu detta budgetsförslag i övrigt av riksdagen accepteras, en förskjutning, som borde lugna dem, vilka äro övertygade om, att man icke kan gå längre på den direkta beskattningens väg. Det är ju ändå så, att om staten skall taga ut ett visst belopp inkomster av medborgarna, måste den göra detta på ett eller annat sätt, men det bör under alla omständigheter vara en rimligt avvägd proportion mellan de inkomster, staten tager in på den direkta och den indirekta beskattningens väg. Den proportionen förskjutes som sagt under alla omständigheter i detta fall till de indirekta skatternas förmån, och därför menar jag, att de argument, som äro anförda till förmån för ett uppskov, icke äro övertygande och icke böra här få föllä utslaget.

*Ang. höjning
av tullen å
kaffe m. m.
(Forts.)*

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna betänkandet hemställt samt vidare därpå att betänkandet skulle visas åter till utskottet; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att bevillningsutskottets betänkande nr 1 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles vad utskottet hemställt.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 59.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 2 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst m. m., dels ock väckt motion angående ändrade bestämmelser om taxering för barns inkomst.

Om ändringar i bevillningsförordningen m. m.

Genom proposition, nr 31, av den 7 januari 1921, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga framlagda förslag till

Om ändringar i bevillningsförordningen m. m. (Forts.)

dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst;

dels förordning om ändring i vissa delar av förordningen samma dag om inkomst- och förmögenhetsskatt;

dels ock förordning om undantag i visst fall från skyldighet att meddela underrättelse, varom förmäles i 23 § 2 mom. förordningen sagda dag om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

Till behandling i samband med förevarande proposition hade utskottet funnit lämpligt upptaga en till utskottet överlämnad motion, I: 49, vari herr *Sandler* föreslagit, att riksdagen måtte besluta

dels sådan ändring av förordningen om bevillning av fast egendom och av inkomst, att skattskyldig icke skulle taxeras för barns inkomst, därest barnets inkomst med minst 20 kronor överstege det vid inkomstbevillningen gällande ortsavdraget,

dels ock att författning i sådant syfte skulle träda i kraft dagen efter författningens utfärdande.

På framställning av herr talmannen beslöts att föreliggande betänkande skulle företagas till avgörande punktvis.

Punkten 1.

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte:

1) med förklarande, att de med Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 31, framlagda förslag till förordningar om ändringar i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst och förordningen samma dag om inkomst- och förmögenhetsskatt icke kunnat antagas i oförändrat skick, antaga i *bilaga 1* till betänkandet närslutna

a) förslag till förordning om särskilda ändringar i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst, att gälla vid 1921 års taxering, samt

b) förslag till förordning om särskilda ändringar i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt, att gälla vid 1921 års taxering.

Herr *Sandler*: Herr talman, mina herrar! Då det utskottsutlåtande, som nu föreligger till kammarens avgörande, är enhälligt, skulle det icke behöva påkalla några särskilda reflexioner, om icke den sak det här gäller vore av en ganska egenartad beskaffenhet. Vad som nu föreligger till kammarens behandling är nämligen en första början, kan man kanske säga, att borttaga födelsemärkena i fjolårets riksdagsbeslut i kommunalskattefrågan. Från bevillningsutskottets sida presenteras nu i ett enhälligt betänkande förslag om att ändra riksdagsbeslutet från fjolåret på mer än ett dussin punkter, vad lagtexten beträffar. Man har ansett, att detta vore erforderligt, innan de av riks-

dagen beslutade författningarna för första gången skulle tillämpas vid årets taxering. *Om ändringar i bevillningsförordningen m. m.*

Bland de ändringar, som här nu föreslås från bevillningsutskottets sida på grund av en kungl. proposition och förslag, som hava uppkommit direkt inom utskottet, märkas några, som äro av mera teknisk beskaffenhet, men också ett par, som ur allmänhetens synpunkt äro rätt så anmärkningsvärda, däribland, exempelvis, att det nya deklarationsformuläret innehåller värdeminskningssavdrag, vilket icke är enligt lag tillåtet, eller att deklarationsformuläret har blivit så avfattat, att man på sätt och vis inbjuder en arm skattskyldig, som icke är inne i dessa ting, att göra avdrag två gånger för en och samma förlust, nämligen vid realisationsaffär, eller att man, utan att, såvitt kunnat utronas, någon haft någon avsikt i denna riktning, på ett obilligt sätt skärpt den kommunala beskattningen av barn. Det är sålunda för ingen del uteslutande formella och enbart för taxeringsfolk av intresse varande ting, som det här gäller.

¶ Då riksdagsbeslutet i kommunalskattefrågan enligt vanlig hävd remitterades till ämbetsverken, återkom det därifrån — för att begagna ett uttryck, som fälldes av en person i bevillningsutskottet här om dagen — i ett sådant skick, att det erinrade om ett slarvigt första korrektur med en mångfald av ändringar och rättelser. Kungl. Maj:t utfärdade författningarna med rättande av en hel del av dessa fel, men det är själfvallet, att där det icke var fråga om rena korrektursaker, kunde det icke förfaras på annat sätt, än att författningarna såsom varande av bevillningsförordnings natur blevo utfärdade i den lydelse, de av riksdagen erhållit. Nu har bevillningsutskottet varit sysselsatt med att justera riksdagsbeslutet. Jag vågar icke tro, att den justeringen är avslutad. Det visade sig nämligen under utskottets behandling härav, att ju mer man tittade på dessa ting, desto mer upptäckte man. Jag har verkligen också råkat upptäcka ytterligare en sak, efter det bevillningsutskottet avslutade behandlingen av detta ärende, men då jag icke anser, att den har en så stor praktisk betydelse, kan jag icke se att den bör föranleda en återremiss. Jag tror nämligen, att taxeringsmyndigheterna kunna reda sig. Det är bara ett exempel på hurudant det hela blivit gjort.

Det egendomligaste är ju, att själva den viktiga hörnsten, som riksdagsmajoriteten lade för kommunalskattereformen, nämligen beslutet, att man skulle bliva beskattad för den inkomst av fast egendom, som översteg 6, resp. 5 % av taxeringsvärdet — det var ju omkring denna punkt, som den stora debatten rörde sig i fjol — att själva denna hörnsten icke blev lagd bättre, än att man måste försöka få en justering, innan den skall användas av taxeringsmyndigheterna.

Bevillningsutskottet föreslår i denna del av lagtexten tvenne ändringar, som här föreligga till riksdagens avgörande. En av dessa ändringar gäller förhållandet mellan arrendator och ägare. Man har varit tveksam, huruvida lagtexten skulle innebära, att bägge två kunde få det

Om ändringar i bevillningsförordningen m. m.
(Forts.)

der avdraget å 6 % eller om bara den ene kunde få det. För min del har jag uppfattat bevillningsutskottets uppgift i denna sak så, att vad utskottet nu hade att göra naturligtvis icke kunde vara att försöka att i sak vrida rätt igen det som enligt min uppfattning vreds på sned genom fjolårets riksdagsbeslut, utan bevillningsutskottet borde försöka få förverkligade i en något så när oklanderlig lagtext de avsikter, som riksdagsmajoriteten i fjol kunde hava haft. Vi kommo också i bevillningsutskottet till en fullständigt enig uppfattning om vilka dessa avsikter måste hava varit. Avsikten skulle sålunda i fråga om arrendator och ägare vara den, att avdraget tillkommer arrendator och icke ägare, all den stund det ju som bekant är arrendatorn, som erlägger kommunalutskylderna för en fast egendom. Det hindrar emellertid icke, att på grund av hela konstruktionen av detta riksdagsbeslut det för visso kommer att uppstå högst egenartade förhållanden vid tillämpningen av dessa bestämmelser. Jag har för min del kommit till den uppfattningen, att ibland kommer det att verka på det sättet, att arrenderad jord blir sämre ställd än icke arrenderad jord, och under andra omständigheter kommer det att verka alldeles tvärt om. Nu tror jag icke, att det någonsin var meningen att med dessa bestämmelser åstadkomma någon särskild effekt i fråga om att befrämja eller försvåra utarrendering av jord, utan det rimliga borde väl vara, att dessa olika slag av jord skulle ställas lika i skattehänseende. Men det verkar nog på det sättet, att man i flertalet fall försätter den utarrenderade jorden i en sämre ställning med en hårdare skattebelastning än den icke utarrenderade, ehuru det därjämte också finns exempel på motsatsen. Låt mig antaga vid sidan av varandra två egendomar, vardera taxeringsvärderad till 100,000 kronor. Antag, att de giva en avkastning av 8,000 kronor och att den, som brukar dem, har rätt till skattefritt avdrag med 900 kronor. I det ena fallet brukas egendomen av ägaren, i det andra däremot av arrendator. Den icke utarrenderade egendomen kommer då att bli beskattad på följande sätt: från avkastningen, 8,000 kronor, avgå 6,000 kronor, utgörande 6 % av taxeringsvärdet. Sålunda återstå 2,000 kronor. Därifrån skall dragas familjeavdrag och återstoden, 650 kronor, blir beskattningsbart belopp. — Vid den andra egendomen har man att göra med två särskilda skattskyldiga, av vilka ägaren, som t. ex. är ett bolag, får uppbära ett arrende av låt mig säga 4,000 kronor. Då kommer bolaget att få skatta för dessa 4,000 kronor, ty därvidlag får icke ske något avdrag med 6 %. Arrendatorn har hela avkastningen på 8,000 kronor. Därifrån avgår först arrendet, 4,000 kronor, då det blir 4,000 kronor kvar. Från detta belopp har han sedan rätt att avdraga 6 % av taxeringsvärdet, men kan icke göra detta, därför att inkomsten icke räcker till. Resultatet blir där följaktligen noll. Slutsumman blir, att i det ena fallet blir det beskattningsbara beloppet 650 kronor och i det andra blir det 4,000 kronor. Jag tror för min del, att det normala resultatet blir en ökad belastning på den utarrenderade jorden i jämförelse med den icke utarrenderade. Men det kan verkli

gen också inträffa motsatsen. Dock tror jag icke, att det får så stor praktisk betydelse, och skall jag därför icke anföra något exempel därpå utan allenast nämna, att det kan inträffa vid sönderslagningen av en inkomst, då det gäller en liten jordegendom, att resultatet blir, att både ägaren och arrendatorn komma under den bevillningsfria gränsen och följaktligen ingendera av dem blir påförd beskattningsbart belopp, under det att, om de bägge inkomstdelarna slås tillhoppa, ett beskattningsbart belopp uppkommer, då egendomen brukas av ägaren.

Jag tror för övrigt icke, att det är slut med detta. Då man kommer till tillämpningen av dessa bestämmelser, kan det nog hända, att procentavdraget kommer att ställa till trassel, som man icke tänkt sig. Hur kommer det att gå exempelvis med en fastighet, som en del av året brukats av ägaren och en annan del av året av arrendatorn? Bägge hava använt egendomen, bägge avgiva deklaration, i vilken de måhända yrka avdrag med 6 %. Hur går det, då en egendom eljest bytt ägare, så att den en del av året brukats av en och en annan del av året av en annan? Skall avdraget tillkomma den, som påföres fastighetsbevillning? Det ligger närmast till hands, därför att lagtexten tyder därpå. Men det kan naturligtvis bliva på det sättet, att den, som skall påföras fastighetsbevillning, har haft egendomen blott en kort tid av året, så att inkomsten icke räcker till för att motsvara de 6 procenten. Det blir, tror jag, en massa sådana fall, där man för ögonblicket icke kan överblicka, vart bestämmelserna komma att leda. Ännu mindre är det möjligt att säga, vilka komplikationer detta kommer att medföra, då man skall göra den allmänna omtaxering av fast egendom, som förutsattes skola komma att äga rum år 1922. Inför detta måste man säga sig, tror jag, att man nog har att förutse en massa trassel i taxeringsväsendet på grund av dessa bestämmelser, men åt den saken lärer för ögonblicket ingenting vara att göra.

För min del har jag den tron, att tillämpningen av riksdagsbeslutet i kommunalskattefrågan kommer att bliva den bästa läromästaren för den svenska allmänheten för att få beslutet vridet rätt igen.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 2—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna, nr 52, 54 och 62, hänvisades dessa till jordbruksutskottet.

Fredagen den 11 februari.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse nr 42 till Konungen angående verkställd omröstning över högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående ny definitiv löneroglering för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om beredande av medel till fortsättande av arbetena å kraftstationen vid Harsprånget; samt

första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1, i anledning av väckt motion om avskaffande av statsrådseden.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Vennersten* för fullgörande av offentligt uppdrag under 23 dagar från och med den 11 innevarande månad.

På framställning av herr talmannen medgav kammaren, att de anslag, som utfärdats till sammanträdet fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2,51 e. m.

In fidem.

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 11 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Ekeberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 66, med förslag till lag med vissa bestämmelser mot oskäligen pris; och

nr 67, med förslag till lag om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri.

Justerades protokollen för den 4, den 5 och den 8 innevarande månad.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att fil. lic. *R. Sandler*, som lider av akut lungkatarr, under den närmaste veckan är oförmögen att delta i riksdags- och utskottsarbetet, intygas härmed på heder och samvete.

Stockholm d. 10 febr. 1921.

Edv. Laurent.
Leg. läkare.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, så lydande:

Till Riksdagens Första Kammare.

Undertecknad anhåller härmed vördsamt under hänvisande till närslutna läkarintyg om ledighet från riksdagsarbetet till och med innevarande månads utgång.

Karlskrona d. 7 febr. 1921.

A. Wachtmeister,
Led. av riksdagens första kammare.

Det återopade läkarintyget var av följande lydelse:

Att ledamoten av riksdagens första kammare greve *Axel Wachtmeister* på grund av hjärtsjukdom är förhindrad att delta i riksdagsarbetet till och med innevarande månads slut intygas härmed.

Karlskrona d. 7 febr. 1921.

J. Widén.
Leg. läkare.

På gjord proposition beviljade kammaren den begärda ledigheten.

Anmäldes och godkändes:

andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 43, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ i lagen den 19 juni 1919 huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas;

jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 44, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; samt

bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 45, till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst m. m., dels ock väckt motion angående ändrade bestämmelser om taxering för barns inkomst.

Efter föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa till behandling av lagutskott.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 9 och 17 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3,11 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
